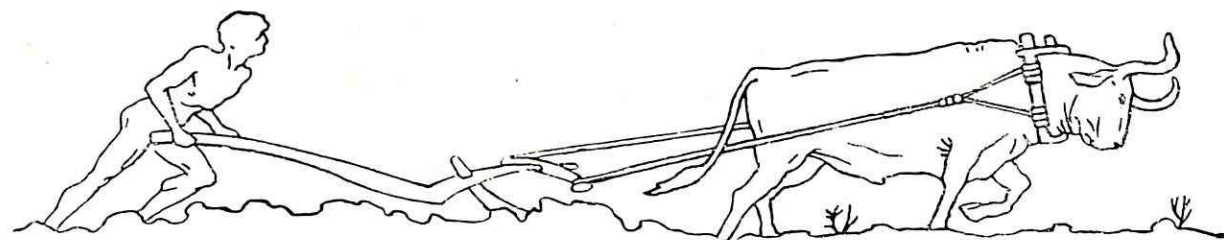

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΚΟΡΑΗΣ

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΔ

ΕΤΟΣ ΙΒ' 15 ΦΕ-
ΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1912

Ο ΚΟΡΑΗΣ ΩΣ ΕΜΠΟΡΟΣ

Ο φίλος μας ζωγράφος κ. Ε. Ίωαννίδης μᾶς ἔδωσε χαρακτηριστικά αποσπάσματα ἐπιστολῶν τοῦ ἄρχοντος Σταματίου Πέτρου, συνεργάτου τοῦ Ἀδαμαντίου Κοραῆ εἰς τὸ Ἀμστερδὰμ, ὅπου εἶχε σταλῇ πρῶτα-πρῶτα ἀπὸ τὴν Σμύρνην ὁ Κοραῆς νὰ ἐμπορευθῇ. Αἱ ἐπιστολαὶ ζωγραφίζουν ἀφελέστατα, πότε μὲ κάποιαν εἰρωνίαν, τὸν Ἕλληνα σοφὸν, νέον ἀκόμη. Ὁ ἀντιγραφεὺς τὸν, Θ. Βενετσάνος, πάππος τοῦ κ. Ίωαννίδη, συνοδεύει μὲ σημειώσεις του τὸ εἰς Πάτμον εὑρεθὲν χειρόγραφον. Εἰς τὴν ἀντιγραφὴν ἀφίνομεν τὴν ὀρθογραφίαν τοῦ πρωτοτύπου.

Ἐξαιρέσει ὀλίγων, πᾶσαι σχεδὸν αἱ τῶν προυχόντων Πατριῶν οἰκίαι εἰσὶ κεκοσμημέναι δι' ἐπίπλων καὶ εἰκόνων περιβλέπτων διὰ τὴν ἀρχαιότητα καὶ τελειότητα αὐτῶν ὑπὸ ἔποψιν καλλιτεχνικήν. Τὴν προσοχὴν ὅμως ἡμῶν ἰδιαζόντως προσεῖλκυσαν ἐπιπλα καὶ ἐλαιογραφημέναι εἰκόνες ἅπερ πρὸ ἑνὸς αἰῶνος μετέφερον ἔξ Ὀλλανδίας ἐμπορὸς τις Πάτριος, τιλοφορηθεὶς μετὰ τὴν εἰς τὴν πατρίδα του ἐπάνοδον διὰ τὸν πλοῦτον του ἄρχων, καὶ τὰ ὅποια σώζονται ἐν ἀρίστη ὑπὸ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ καταστάσει.

Εἶδομεν εἰς τὴν οἰκίαν ἑνὸς τούτων, τοῦ κυρίου Παναγιώτη Λαδικοῦ, εἰκόνας καὶ ἐπιπλα ἔχοντα, μετὰ τῶν ὁποίων διακρίνεται γραφεῖον εἰς σχῆμα κιβωτοῦ, τοῦ ὁποίου τὰ πολύπλοκα συστατικά ἀδυνατοῦμεν νὰ περιγράψωμεν. Ἀληθῶς θαυμάσιον. Μᾶς εἶπον ὅτι πενήτην χιλιάδες φράγκα προσεφέρθησαν εἰς τοὺς κατόχους δι' ἐξαγοράν, καὶ τὸ ποσὸν αὐτὸ ἐφάνη εἰς τοὺς ἰδιοκτήτας ἀνάξιον τοῦ περιφανοῦς κειμηλίου. Εἶδομεν καὶ ἕτερον ὅμοιον, μικρότερον μὲν ἀλλ' ἐπίσης πολύτιμον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ λογίου καὶ τὸν δικηγόρον μετερχομένου κυρ. Χαριλάου Γαλανοῦ.

Ταῦτα καὶ πολλὰ ἄλλα ὥς καὶ πλεῖσται καλῆς

τέχνης εἰκόνες μετεφέρθησαν, ὥς μᾶς εἶπον, ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ ἐν λόγῳ εἰς Ὀλλανδίαν ἐμπορευομένου ἄρχοντος Σταματίου Πέτρου. Ὅπως δὲ γνωρισθῶμεν μετ' αὐτοῦ, ὁ κυρ. Χαρ. Γαλανὸς μᾶς ἐνεχείρισε πρὸς μεῖζονα ἔκκληξιν μας φυλλάδιον ἐπιστολῶν, ἰδιοχείρως ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος γεγραμμένον, ἐν ἀρίστη καταστάσει διατηρούμενον μετὰ παρέλευσιν ὅλου αἰῶνος, ἔξ οὗ καταφαίνεται ὁποῖος τις ὑπῆρξε ὁ ἐν λόγῳ ἄνθρωπος κατὰ τοὺς πρώτους αὐτοῦ χρόνους, πῶς ἤρξατο ἐμπορευόμενος ἐν Ὀλλανδίᾳ, ἀντιπροσωπεύων τὸν ἐν Σμύρνῃ μέγαν ἐμπορικὸν οἶκον τοῦ Εὐσταθίου Θωμᾶ· αἱ ἀρχαὶ τοῦ, αἱ δοξασίαι τοῦ, αἱ γνώσεις τοῦ καὶ αἱ ἀρεταὶ τοῦ καταργέλλοντος δι' αὐτῶν εἰς τὸν ἐν Σμύρνῃ προϊστάμενον Εὐστάθ. Θωμᾶν τὸν σοφὸν Ἀδαμ. Κοραῆν, ὁ ὁποῖος εἶχε ἀποσταλῇ ὡς συνεργάτης αὐτοῦ εἰς Ἀμστερδὰμ, ἐνθα ἐμπορεύετο ὁ ἄρχων Σταμάτης διὰ λογαριασμὸν τοῦ συμφυλίου ἐμπορικοῦ οἴκου.

Πάντα ταῦτα μοὶ ἐνεποίησαν αἰσθητὰ, ἀλλὰ τὸ μᾶλλον ἐνδιαφέρον καὶ συνεπῶς ἄξιον δημοσιεύσεως ἐφάνη ἡμῖν αὐτὸ ἰδίως τὸ ἀποβλέπον τὸν ἀρχικὸν τοῦ περιφανοῦς Κοραῆ βίον, περὶ τοῦ ὁποίου τοσοῦτον ἀφελῶς, ἀλλὰ καὶ μετὰ πόνου καὶ ἐνδιαφέροντος πραγματεύονται αἱ πάσις, κατ' ἐμὲ, πίστεως ἄξιαι ἐν ἐκτάσει γεγραμμέναι ἐπιστολαί, ἀρχόμεναι ἀπὸ τοῦ 1772 τὸν Ὀκτώβριον καὶ λήγουσαι τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1774.

Ὀλιγίστων δὲ ἔξ αὐτῶν θέλομεν καμὴ χρῆσιν μεταγράφοντες αὐτάς κατὰ γράμμα ἐκ τοῦ πρωτοτύπου.

Ἐν Πάτρῳ τὴν 10 Αὐγούστου 1894

Θ. ΒΕΝΕΤΣΑΝΟΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΩΤΗ

Διὰ τὴν Σμύρνην πρὸς τὸν εὐγενῆ αὐθέντην μου σιδρ Εὐστάθιον Θωμᾶν καὶ συντροφίαν. 1772, Ὁκτωβρίου 5, Ἀμστερδαμ.

Ἡ παροῦσα μου εἶνε πρῶτον νὰ σᾶς ἀκριβοχαιρετήσω, δεύτερον νὰ σᾶς δώσω τὴν εἶδησιν τί τρέχει τὴν σήμερον ἀναμεταξὺ ἐμοῦ καὶ σιδρ Διαμαντῆ Κοραῆ. Ἐγὼ, αὐθέντη μου, ἐθαροῦσα καθὼς ἐμιλήσαμεν αὐτοῦ νὰ μὲ στεῖλετε μετὰ τὸν σιδρ Κοραῆ καὶ νὰ εἴμεθα ὡς ἀδελφοί, μάλιστα μοῦ τὸν ἐπαινούσατε πῶς εἶνε πολλὰ καλὸς καὶ χριστιανικώτατος. Ἡλιζα καὶ ἐγὼ νὰ εἶνε τέτιος, καὶ τὸ εἶχα κρυφὴ χαρὰ. Ἐπὶ ἓνα μῆνα ἐπεράσαμεν καλὰ, ἀλλὰ κατόπιν ἐκαταχόρησε νὰ ψηλόνεται καὶ κατὰ τὸ φαινόμενον ἔλαβε μεγάλας φαντασίας εἰς μερικὰ πράγματα. Ἐπειδὴ δὲν ἐγνώριζε τὰ Ὀλλανδικὰ καὶ οἱ ἄνθρωποι ὠμίλουν πρὸς ἐμέ, ὡς φαίνεται τοῦ ἐκακοφάνη, μοῦ ἐμάνισε καὶ μοῦ ἔκαμε τὸ βαρὺ. Ἐγὼ βλέποντας ὅτι εἶνε μανισμένος, ἐπῆγα εἰς τὸν παπὸν μας, καὶ τοῦ εἶπα τὰ γινόμενα, εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν τὸν ἐπαρεκάλεσα νὰ τὸν ἐρωτήσῃ πνευματικῶς τῷ τρόπῳ τί τοῦ ἔπαισα. Ὁ παπᾶς ἦλθε εἰς τὸ σπίτι καὶ τοῦ εἶπε νὰ τοῦ εἰπῇ τὴν αἰτίαν, διατί εἶνε μανισμένος μετὰ ἐμένα. Αὐτὸς τοῦ ἀπεκρίθη καὶ τοῦ εἶπε πῶς δὲν εἶνε πνευματικαῖς δουλιαῖς, ἀλλὰ κοσμικαῖς. Τοῦ ὠμίλησα καὶ ἐγὼ καὶ μοῦ εἶπεν ὅτι μετ' ἐσένα δὲν ἔχω τίποτε, ἐγὼ ὅμως δὲν ἠμπούρεσα νὰ ἡσυχάσω ἐπ' ἀληθείας τρία ἡμερονύκτια ὕπνος δὲν ἐκόλα στὰ μάτια μου. Ὅσον ἐμίσουν τοὺς ὑπερηφάνους ἡ τύχη μου μ' ἐμπλεξεν εἰς ἓνα ὑπερήφανον. Πολλοὶ γνωστοὶ φίλοι μ' ἐρωτοῦν, ἀλλ' ἐγὼ τοὺς εἶπον ὅτι δὲν εἶνε ὑπερήφανος ἀλλ' εἶνε ἀκόμη ἀρχαίος. Ἐγὼ αὐθέντη βλέπω κακὰ σημεῖα, θέλει νὰ φύγω ἀπ' ἐδῶ διὰ νὰ κάμῃ τὰ θελήματά του. Ταῖς ἐκκλησίαις ταῖς ἔχει ὥσαν πάρεργον, ὁ ὕστερος πονηναρθῇ εἶναι αὐτός, καὶ οἱ ἐδῶ Χριστιανοὶ συγχίζονται δι' αὐτό. Ἐχει φαντασίαις πῶς τὰ ἡξεύρει ὅλα. Ἄν πῃς διὰ τὸ νεγότσιον, λέγει πῶς τὸ ἔχει σὰν ἐγγλέζος. Εἰς κοντολογία ἐδόθη εἰς ματαιότητες καὶ ἡδοναῖς. Ἡ συναναστροφή του εἶναι μετὰ Φραντσέζους καὶ Καλβίνους. Δίπλα μας κάθεται ὁ σποιτονυκοκύρης μας αὐτὸς ἔχει τρεῖς κόραις, αἱ ὁποῖαι ἦλθον νὰ ἰδοῦν τὸ σπίτι, καὶ αὐτὸς τὰς ἐδέχθη μετὰ μεγάλης τιμᾶς, ἐπειδὴ μιλοῦν φραντσέζικα. Μίαν ἡμέραν τὸ βράδυ ἐπῆγε καὶ ἐζήτησε μίαν ἀπὸ αὐταῖς νὰ πάνε στὸ σπάσο, καὶ τοῦ εἶπε πῶς δὲν ἠμπορεῖ νὰ ὑπάγῃ ἐπειδὴ φορεῖ μακριὰ ροῦχα, καὶ τῆς εἶπε ὅτι τὸν ἐρχόμενο χρόνον θὰ τὰ βγάλῃ. Ἐχει τέσσαρας δασκάλους καὶ μαθαίνει Ὀλλαν-

δέζικα ἐβραϊκὰ Σπανιόλικά καὶ φραντσέζικα. Μανθάνει γεωμετρίαν καὶ Κιθάραν. Αὐθέντη νὰ μοῦ γίνῃ χαράμι τὸ ψομὶ ὅπου ἔφαγα σήμερον δεκαεπτὰ χρόνους μαζύσου, χαίρι νὰ μὴν ἰδῶ ἐὰν δὲν γράφω ὅσα ἀκολουθοῦν καὶ στοχάσων καλὰ, ὅτι αἱ ἀρχαῖς του δείχνουν ἀχαμνές, μὴ πλανάσθε ταῖς ῥητορικὰς του.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

Τώρα πάλι δὲν λείπω ὅπου νὰ σᾶς γράφω καὶ νὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ μοῦ δώσετε τὴν ἄδειαν νὰ χωρίσω ἀπὸ τὸν σιδρ Διαμαντῆν ἐπειδὴ δὲν ἠμπορῶ πλέον νὰ τὸν ὑποφέρω. Ἐγὼ αὐθέντη μου, ὡς νὰ ἤξευρα ὅτι θὰ ἤρχονταν εἰς τὴν κεφαλὴν μου, σᾶς παρεκάλεσα νὰ τοῦ ὁμιλήσετε ἐμπροστί μου καὶ ἀνεπαύθηκα. Ἀλλὰ βλέπω ὅλο τὸ ἐναντίον, ἐκεῖ ὅπου ἤμουνα αὐθέντης, ἔγεινα σκλάβος. Ἡ ζωὴ ὅπου τραβῶ ἐγὼ ἐδῶ, παρακαλῶ τὸν Θεὸν νὰ μὴ τὴν δώσῃ τοῦ ἐχθροῦ μου. Αὐτὸς πρῶτα δὲν ἤθελε νὰ βγάλῃ τὸ καλονπάκι μήτε τὰ μουστάκια του νὰ κόψῃ, καὶ τώρα φέρνει καθημέραν τὸν περουνέρι καὶ τοῦ φτιάχνει τὰ μαλλιά. Ἐὰν ἔλθῃ κανεὶς νὰ ἀγοράσῃ πράγμα, πρέπει νὰ περιμένῃ ν' ἀποφτιάσῃ τὴν περούκα του· πάντοτε ἔχει ἓνα σιχαμένον ἰδίωμα ὅπου ἔχει πάντοτε ἐμπρός του καθρέπτη. Ἐγινεν αὐθέντης καὶ τοῦ φαίνεται ὅτι δὲν εἶναι ἄλλος παρὰ αὐτός. Ἡ Εὐρώπη δὲν εἶνε δι' ἡμᾶς διότι τοὺς νέους τοὺς φθείρει ὁ Θεὸς νὰ μᾶς βοηθήσῃ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΡΙΤΗ

Τώρα πάλιν δὲν λείπω ἀπὸ τοῦ νὰ σᾶς γράφω. Βλέπω αὐθέντη καὶ λυποῦμαι, ὅχι αὐτὸν ἀλλὰ τὴν ἀφεντιὰ σου, ἐπειδὴ αὐτὸς καθὼς φέρονται εἶνε ὁ ἀφρανισμός σας. Αὐτὸς φοβεῖται νὰ ὑπάγῃ κοντὰ σταῖς μπάλαις διὰ νὰ μὴ μουρταρευθῇ καὶ δὲν βλέπει τοὺς ἐδῶ πραγματευτάδες ὅπου χώνονται μετὰ ταῖς μπάλαις. Ἐδῶ ἔχει μετὰ κάποιον ντόμιον Μπάρτ μεγάλας φιλίας καὶ κάθε Πέμπτη πηγαίνει σωστὰ σταῖς 11 1/2 ὥραις. Ἀφοῦ ἔσμιξε μετὰ αὐτὸν φαίνεται πῶς ἐκρύωσεν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν· αὐτοῦνου ὁ νοῦς του δὲν εἶνε ἐν τῷ κεφάλι του. Τὴν ὥρα ὅπου ἔρχεται κανεὶς νὰ ἰδῇ τὸ πρᾶγμα, αὐτὸς γυρίζει εἰς τὰς βίβλους. Ἐξέρχεται τὴν νύκτα, γυρίζει τὰ μεσάνυχτα εἶνε αὐτὰ τιμημένου ἀνθρώπου καμώματα; Ἠγόρασε ἓνα μπαστοῦνι καὶ δὲν τ' ἄρεσε νὰ βάλῃ μαῦρον σειρήτι καθὼς ὅλοι οἱ τιμημένοι ἄνθρωποι, μόνον θέλει νὰ βάλῃ χρυσό. Εἰς κοντολογία ἔπεσεν εἰς τὰς ἡδονὰς καὶ ματαιότητας. Περισσότεραν εὐλάβιαν ἔχει εἰς τὰ ντόμινα τοῦ Μπάρτ παρὰ εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον! Καὶ κατὰ τὰ σημεῖα ὅπου βλέπω

φοβοῦμαι μὴ τὸν φθείρουν εἰς τὰ δόγματα. Μάλιστα τοῦ ἐπρότειναν νὰ νυμφευθῇ καὶ γίνῃ Καλβῖνος καὶ φοβοῦμαι μὴ διὰ τὴν δόξαν ὅτι πῶς γίνεται.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

1773 Γενναρίου 29 Ἀμστερδαμ. Ἀπὸ τὴν τιμίαν σας ὅπου ἔλαβα εἶδον νὰ μοι γράφετε νὰ γράφω τοῦ πατέρα του. Στοχάζομαι καὶ ἡ δουλιὰ θὰ ὑπάγῃ εἰς μακρὸς. Μοῦ γράφετε ὅτι τοῦ γράφει ὁ πατέρας του πολλοὺς ὄνειδισμοὺς καὶ ὅμως ἅμα ἔλαβε τὸ γράμμα του, περᾶσαν τρεῖς ἡμέραι ἐκάλεσε τοὺς φίλους του καὶ τῆς φιλινάδες του καὶ τοὺς ἔκαμε γιομβέτσι.

Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΣΤΟ ΝΗΣΙ

Βουνά, σᾶς ξαναβλέπω πάλι μέσα στῆς νύκτας τῇ σιγῇ, κι' ἀνοίγετε σ' ἐμένα μετὰ στοργῇ τὴ γιγαντένια σας ἀγκάλη.

ΡΙζώνει μέσ' στὰ κύματα καὶ γράφεται στὸν ἀστροφώτιστο οὐρανὸ τὸ σῶμα σας τὸ σκοτεινὸ μετὰ τὰ καλὶγράμμά του σχήματα.

Σκοτεινιασμένα στέκεστε ὥσαν νὰ ὀνειρεύεστε στὰ βάθη τὰ αἰθέρια. Στὰ ὕψη σας γυρίζουν, σὰν στέμμα σᾶς στολίζουν τὰ διαμαντένια ἀστέρια.

Πόσες φορὲς σᾶς πάτησα, καὶ σ' ἔκστασι βαθεῖα τοῦ νοῦ πόσες φορὲς ἐκάθισα στὸν ἴσκιον δένδρου ἢ κρημνοῦ.

Πόσες φορὲς ἐστάθην ὀνειροπόλος στῆς κορυφῆς σας τὴν δολοφωτῇ ἐρημίᾳ κι' ἀνοίγετο ἐμπροστί μου τοῦ θάλλου ὁ θάλλος σὰν μὴν ἀπέραντη τοῦ Ἀγνώστου ἐπιθυμία.

Κ' ἐνόμιζα πῶς ἀπὸ κάθε βράχο, πῶς ἀπὸ κάθε σας σπηλιά, πῶς ἀπὸ κάθε δέντρο ποὺ μονάχο στέκει ψηλὰ στὴ σιγαλιά,

Ἐνόμιζα πῶς πνέει καὶ μετὰ ζώνει πνεῦμα γεμάτο ἀπὸ μυστήριον, κ' ἐνώπιόν μου ξεκλειδώνει τὸ ἀφάνταστο τῆς πλάσεως θυσιαστήριον.

στὰ στρίδια μονάχα ἔδοσαν 10 1/2 φιορίνια. Ἡ αὐθεντιὰ σου ὄντας ἐδῶ ἐπίνατε μόνον κόκκινο κρασί καὶ ἡ αὐθεντιὰ του ἔχει τεσσάρων λογιῶν κρασί. Ἐκαμεν μίαν ἀγαπητικὰ καὶ πότε πᾶει ἡ αὐθεντιὰ του σπῆτι, πότε ἔρχεται αὐτὴ καὶ τὸν εὐρίσκει καὶ εἶνε ἕως 18 χρόνων. Εἶναι αὐτὰ αὐθέντη τιμημένου ἀνθρώπου καμώματα; Ἡ τοιαύτη ζωὴ δὲν εἶνε χριστιανικὴ εἶνε διαβολικὴ, διὰ ταῦτα ἀπεφάσισα νὰ καθίσω ἕως τοῦ Μαΐου. Ἐπειτα θὰ ἀναχωρήσω καὶ νὰ μὴ σοῦ κακοφάνῃ. Διότι ἐπειδὴ περνοῦμε τέτια ζωὴ ἐγὼ δὲν ἠμπορῶ νὰ μεταλάβω, καὶ φοβοῦμαι μήπως μετὰ ἀκολουθήσῃ κανεὶς αἰφνίδιος θάνατος καὶ πάγω ἀδιόρθωτος.

[Τὸ τέλος εἰς τὸ ἐρχόμενον τεῦχος]

Εἶνε ἡ ποίησις ἡ αἰώνια, ποὺ ἀπάρθενη τὴν κλείνετε στὰ γόνιμά σας καταχθόνια, καὶ πλούσια ξεχύνεται, καὶ γίνεται ἄνθη καὶ βοτάνια, ποὺ κορύβουν δύναμι θαυματουργή, καὶ γίνεται βαθύσκωτα ρουμάνια, ποὺ βασιλεύει μὲ ἱερὰ σιγῇ.

Καὶ γίνεται ἄγρυπνη πηγὴ, ποὺ μέσα στὰ χαράκια ψάλλει καὶ τρέχει καὶ κρημνίζεται καὶ στὸ καθάριο τῆς κρυστάλλιν ἀγρίμι καθρεφτίζεται.

Μὲ πόση δύναμι καὶ ὁμορφίᾳ ἡ ποίησις σας φανερώνεται καὶ κάτω ἀπὸ τὸν οὐρανὸν ἀπλώνεται, σὰν μὲ πελώρια ζωγραφία.

Κι' ἀκούω τῆς ζωῆς σας τὸν παλμὸν μέσ' στ' ἄδυτα τῆς γῆς τῆς αἰωνίας, τῆς τέχνης σας ἀκούω τὸν ρυθμὸν, ρυθμὸν ἀφάτου ἀρμονίας.

Γιατί ἡμαί χῶμα ἀπὸ τὸ χῶμα σας. Εἶμαι μὲ σπῆδα ἀπὸ τὴν ἁγία φλόγα σας, ἀπὸ τὴ φλόγα ποὺ δημιουργεῖτε μὲ πλάσι θαυμαστή, μὲ ποίησι χειροπιαστή.

Σεῖς εἰσθε οἱ ἀπλαστοί, ζωοποιοὶ τεχνῖται. Κ' ἐγὼ, ποὺ μ' ἔκστασι ἐμπρός σας στέκω, τραγοῦδια μόνον πλέκω.

Α. ΠΡΟΒΕΛΕΓΓΙΟΣ

ρου και του Ἑλλησπόντου, πρὸς τοῦτο δὲ δέον αὕτη νὰ ἐξουσιάζῃ ὅλας ἢ τὰς κυριώτερας ἐν Εὐρώπῃ κτήσεις της καὶ ἰδίᾳ τὴν Θράκην καὶ Μακεδονίαν, διότι ἀπαξ ἐξωσθέντος τοῦ Τούρκου ἐκ τῶν χωρῶν τούτων, δύσκολος ἢ μᾶλλον ἀδύνατος πλέον καθίσταται καὶ ἡ πρὸς φύλαξιν μόνον τῶν στενῶν παραμονὴ τοῦτου ἐν Εὐρώπῃ. Συγχρόνως δὲ ἡ Ρουμανία δὲν θὰ ἔβλεπε μὲ καλὸν ὄμμα καὶ πᾶσαν διὰ κατακτήσεως χώρας Τουρκικῆς αὔξησιν τῆς Βουλγαρίας, διότι διὰ ταύτης διαταράσσεται ἡ ἰσορροπία καὶ αὐξάνουσιν οἱ ἐκ τῶν Βουλγάρων κίνδυνοι.

Τὰ τοιαῦτα συμφέροντα καὶ βλέψεις τῆς Ρουμανίας φέρουσιν ἀναγκαίως αὐτὴν εἰς στενὴν συνάφειαν μετὰ τῆς Τουρκίας καὶ ἐὰν τυχὸν ἡγορεῖ αὕτη νὰ ἐννοήσῃ τὰς τάσεις τῆς Ρουμανικῆς πολιτικῆς, τὸ Βερολῖνον ἢ ἡ Βιέννη θὰ ἦσαν πάντοτε πρόθυμοι νὰ θέσωσι ταύτας ὑπ' ὄψιν τῶν Τούρκων. Οὕτω μετὰ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Βουκουρεστίου ἐπικρατοῦσιν ἀπὸ πολλοῦ ἐγκάρδιοι σχέσεις· καὶ ὅταν Παρισινὴ τις ἑφημερίς (Matin) κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1910 πομπωδῶς ἀνήγγειλε τὴν σύναψιν ἰδιαίτης γραπτῆς μετὰ τῶν δύο Κρατῶν συμμαχίας καὶ συνεζητήθη ὑπὸ τοῦ διεθνoῦς τύπου τὸ πρᾶγμα, οὐδένα πολιτικὸν ἐξέπληξε. Τοιαύτη τις συμμαχία ἢ καὶ ἀπλὴ συνεννόησις, γραπτὴ ἢ ἀγραφος, ἐγκρίνεται ἐν τῇ φύσει αὐτῇ τῶν πραγμάτων καὶ τῇ ταυτότητι τῶν συμφερόντων.

Μὴ ἀρκομένη ὁμως εἰς τὸ ἔμμεσον διὰ τὴν μέλλουσαν τύχην τῆς Μακεδονίας ἐνδιαφέρον της ἡ Ρουμανία, ἵνα καταστήσῃ τοῦτο ἀμεσώτερον καὶ μᾶλλον εἰς τὰ ὅμματα τῶν ξένων προσπίπτον, ἀφοῦ δὲν ἠδύνατο ποσῶς νὰ μεριμνήσῃ περὶ τῆς τύχης τῶν εἰς πέντε ὅλα ἑκατομμύρια ἀνερχομένων ἐν Ρωσίᾳ καὶ Αὐστρίᾳ «ἀλυτρώτων» ἀδελφῶν, ὅλην της τὴν φιλοστοργίαν περιώρισεν ὑπὲρ τῶν ἐξαδέλφων, ὡς τοιούτους

ἐκλαβοῦσα τοὺς Κουτσοβλάχους, θεωρήσασα αὐτοὺς ὡς λαὸν ὁμαίον καὶ συγγενῇ καὶ λεῖαν εὐδάλωτον καὶ ὄχι βεβαίως προωρισμένους ἵνα ὑπαχθῶσι ποτὲ ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν της καὶ περιληφθῶσιν ἐν τῇ χώρᾳ της, ἀφ' ἧς πολλὰ οὐρεα σκιάοντα τοὺς διαχωρίζουν, ἀλλὰ καταλήλους ἵνα κατὰ τὴν λύσιν τοῦ Μακεδονικοῦ προβλήματος χρησιμοποιηθῶσιν ὡς ἀντάλλαγμα διὰ τὴν ἐπέκτασιν τῆς Ρουμανίας εἰς βάρος τρίτου καὶ ἰδίᾳ τῆς Βουλγαρίας. Καὶ ἡ τοιαύτη πολιτικὴ τῆς Ρουμανίας ἐξυπηρετεῖ καὶ τὰ σχέδια τῆς συμμάχου Αὐστρίας, συμφέρον ἐχούσης ἵνα παριστᾷ τὴν Μακεδονίαν ὡς μωσαϊκὸν ἐθνότητων, διηρημένων καὶ ἀλληλοσπαρασσόμενων καὶ ἔχουσιν ἐπομένως τὴν ἀνάγκην της, ἵνα διὰ τῆς εἰς Θεσσαλονίκην προελάσεώς της ἐπιφέρῃ αὕτη τὴν τάξιν καὶ τὴν εἰρήνην· τυχάνει συνάμα καὶ τῆς ἐγκρίσεως καὶ ὑποστηρίξεως τῆς Τουρκίας, ἐπιδιωκούσης τὴν ἐν τῇ πολυπληθεῖ ταύτῃ χώρᾳ ἐξασθένειν τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Τοιοιτοτρόπως ἡ Ρουμανία διὰ τῆς πολιτικῆς της περιστέλλει καὶ ἐξουδετερεῖ κατὰ πολὺ τὴν ὁρμὴν τῶν Βουλγάρων, παραμονεῖ καὶ ἐπιτηρεῖ τὴν ὅλην ἐν τῇ Χερσονήσῳ τοῦ Αἴμου κατάστασιν καὶ συντελεῖ κατὰ πολὺ εἰς τὴν διατήρησιν τῆς ἐνεστώσης καταστάσεως τῶν πραγμάτων, καθισταμένη οὕτω πολὺτιμος τῆς Τουρκίας φίλος. Τὸ Βουκουρεστίον συνάμα ἀποτελεῖ σπουδαῖον ἐνωτικὸν κρίκον, συνδέοντα τὸ Βυζάντιον μετὰ τῆς Βιέννης καὶ Βερολίνου· ὁπόταν αἱ μετὰ τῶν σχέσεις χαλαροῦνται, ἡ δὲ πολιτικὴ τῆς Τουρκίας τείνει πρὸς τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν Ρωσίαν, ἐκ Βιέννης παρέχονται ἐλπίδες εἰς τὴν φιλοδοξίαν τῶν Βουλγάρων, οὗτοι κινοῦνται καὶ ἀπειλοῦσι καὶ ἡ Τουρκία στρέφεται πρὸς τὸ Βουκουρεστίον· τοῦτο μεσολαβεῖ καὶ ἐπαναφέρει τὰς σχέσεις, ἡ δὲ εἰρήνη... διατηρεῖται.

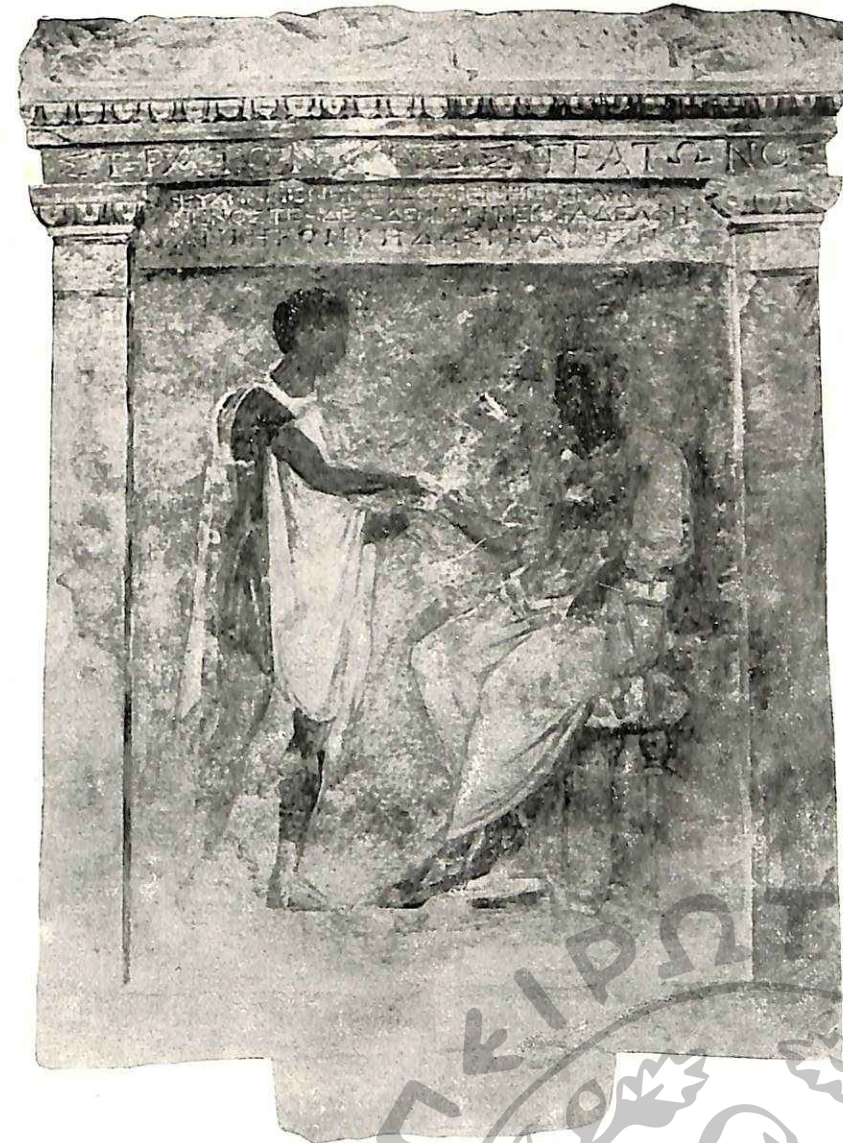
Ν. Π. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ

Τ Ο Τ Ρ Ι Ζ Ω Ν Ι

Ὦφ! νὰ βρισκόταν ἐν' ἀντιφάρμακο γιὰ τὸ βαρεμὸ τῆς ζωῆς! Ἀλλὰ ποῦ; Νὰ ξυπνᾷς κάθε πρωὶ μέσ' τὸ ἴδιο τὸ κρεβάτι, κ' οἱ τοῖχοι νάχουν τὸ ἴδιο χρώμα, κ' ἡ πόρτα καρφωμένη στὴν ἴδια θέσι, κ' ὁ ἴδιος ὁ οὐρανὸς μέσ' ἀπ' τὰ παραθυρόφυλλα, ρίχνοντας μέσα τὶς ἴδιες σκιές, — ὦ! τὸ μεγαλότατο μαρτύριο γιὰ κεῖνον ποὺ εἶναι γεννημένος μὲ μιὰν ἀσβυστην ἀποθυμίαν ὁμορφάδας.

Αὐτὰ συλλογιότανε ὁ καλὸς μας φίλος Κ. ., βουλιαγμένος στὴ βαθειὰ πολτρούνα τοῦ ἐργαστηριοῦ του καὶ βγάνοντας ἄσπρες τοῦφες καπνοῦ ἀπ' τὸ στόμα — σὰ νὰ χασμουριόταν.

Καὶ τί δὲν ἔκανε νὰ καλοπιάσῃ τὴ δύστροπὴν κ' ἀμετρον πλῆξι του: κρασί, χαρτιά, γυναῖκες, ἄλογα καὶ ταξίδια, ὅλα μπῆκανε σ' ἐνέργεια καὶ τὰ μπουχτίσε — σὰν πεινασμένος. Ὑστερὰ ἔνα πρωὶ τᾶστειλε ὅλα στὸ διάβολο, κ' ἔμεινε πάλι

ΓΡΑΦΤΗ ΣΤΗΛΗ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

κούφιος κ' ὀλομόναχος, μέσ' τὴν κάμαρή του. Ὅμως, μιὰ νύχτα, — οἱ σκέψεις του ἀναποδογυρίστηκαν.

Καὶ τώρα ξαναπερνάει μέσ' τὸ μυαλό του ὅλα τὰ πράγματα ποὺμποροῦσε νὰ τὰ χαρῇ, κ' ὁμως δὲν τόκανε ἀπὸ μιὰ κουτὴν ἰδέα ντροπῆς, εἴτε ἀπὸ ἕναν δισταγμὸν ἀκατανόητον, ποὺ τοῦ φαρμάκωνε ἀκατάπαντα τὴ ζωὴ κ' ὁμως δὲμποροῦσε νὰ τόνε δρασκελίσῃ. Θυμᾶται τὰ περασμένα, σὰ νᾶητανε χθές, καὶ μιὰν ἀηδία γιὰ τὸν ἴδιον ἑαυτὸ του γεννιέται μέσα του.

Εἶναι καμπόσα πράγματα στὴ ζωὴ ὁλωνῶν, ποὺ περάσανε γοργὰ κ' ἀπαράτηρα, κ' ὅσοι ἀπὸ πολλὰ χρόνια, ξάφνου, ἐκεῖ ποὺ καθόμαστε, βγαίνουν ἀπ' τὴν ἀλησιμονία ντυμένα μὲν ἐξαιρετικὰ σημασία καὶ γιομίζον τὴν ψυχὴ μας νοσταλγίες, καὶ δάκρυα τὰ μάτια μας.

Ἔτσι κ' αὐτός, μιὰν ἡμέρα, χωρίς καμιάν ἰδέα γιὰ τίποτα, καθὼς ἀράδιαζε καὶ ταχτοποιοῦσεν ὅλες τὶς μικροδύμησης, σὰν ξεθυμασμένα μπουκαλάκια μὲ χαμένες μυρουδιές ἀπ' τοῦ στοῦν κομμό, — ἀνακάλυψε πὼς ἡ ζωὴ του

δέν ήταν δα και τόσο τιποτένια όσο μπορούσε νάν το πιστέψη, πώς σχεδόν θά ήταν ωραία, και μάλιστα πώς θά ήτανε πέρα ως πέρα ωραία, — αν έφερνε κανέναν σύγκρισι της τωρινής και της παλαιάς.

Μισότριβος, ανύπανδρος, παραρριγμένος στο κατώφλι της ανδρικής ηλικίας, όντας σιμότερα στα γεράματα, παρά στα νεατά, και — το φρικτότερο — πλούσιος και μπουχτισμένος από γλέντια, κημιάίνεται σε μιὰ λυπητερή πνοή που τότε ξαναφέρνει στα πίσω και θέλει να μπορούσε να ήταν πάλι εκείνος και να ξαναζούσε άλλη μιὰ φορά, ξαναβρίσκοντας τους ίδιους σταθμούς και τις ίδιες περιπέτειες, σά σε ταξίδι μετακινώμενο, και να πη όλα τα ποτήρια όπου δέν τάδειασε ως τον πάτο, και να πλατύνη τη ζωή μέσ' τα δριά της και τα δυό του χέρια να βουτήξη μέσ' τον άκένωτο θησαυρό.

Κι' απ' όλες τις θύμησης — ω! μιὰ, ή πιο βαθειά και μακρινή, κι' όμως πόσο ωραία!

Ήταν παιδάκι και πήγαινε σχολείο· θυμάται ακόμα πόσα σαλοπάτια και πόσα παραθύρια είχε ή τάξη και κατά που ήταν γυρισμένο το κάθε παραθύρι.

Αντίκει απ' το σχολείο, σ' ένα δρομάκι ανήλιο και σκιερό, που λές πώς ό ήλιος δέν το καταδεχότανε, και το φώτιζεν, έτσι, από έλεημοσύνη, ήταν ένα μονοστράδικο «γυναικείων καπέλων», παραχωσμένο.

Τα παραθύρια του ήτανε στραμένα κατά το σχολείο και τα παιδιά στα διαλείμματα δέν κατεβαίναν απ' την τάξη, μόνο καθόντουσαν και παρακολούθουσιν τα μονοστράκια, σκυμμένα στη δουλειά τους, κι' απορροφημένα απ' τη συλλογή, πότε θά νυχτώση, να πάρουνε το μεροδούλι, και να πάν να ζεσταθούνε στα φτωχόσπιτά τους.

Εκείνο το χρόνο ή βαρυχειμωνιά είχε κάνει θραύσι' ένας άχνος σά βέλο σκέπαζε τα τζάμια και καπνοί βγαίναν απ' τα ρουθούνια των αλόγων· οί άμαξάδες, διπλοτυλιγμένοι σε μανδύες, τουρτούριζαν και χτυπούσανε τα πόδια στο πεζοδρόμιο.

Τό χιόνι έπερτε μπαμπάκι κ' έστρωνε το δρόμο. Ο ούρανός, γκρινιάρης, σά γέρος αρθριτικός, έκρυφε πίσω από πηχτά σύννεφα, έναν ήλιον άρρωστιάτικο και κοκκαλιάρη. Χτικιασμένον ήλιο, που βρυόταν να ξυπνήση, κ' είχε όλο και χαμηλωμένα τα ματόφυλλα.

Οί δασκάλοι — για χαρά των παιδιών, βρίσκανε πρόφασι καθημερινή και δέν έρχόντανε· έτσι, τα παιδιά άλώνιζαν μέσ' την τάξη απ' το πρωί ως το βράδυ και παίζανε χιονιές απ' τα

μπαλκόνια με τις μονοστρουλές και με τα δουλάρια των γειτονικών σπιτιών.

Γενάρης ήτανε — μέσα Γενάρη και άρχή του Φλεβάρη... Ζωηρό παιδί, όπως πάντα, κι' όμως δειλό στο βάθος για τα τιποτένια πράματα, όσο θαροαλέο στα μεγάλα και στα σοβαρά, ήταν ό πιό άταχος κι' ό πιό συνεσταλμένος, δίνοντας άπορία πώς τόση παλαβομάρα μπορούσε και κρυβότανε πίσω από τόσην άτολμία.

Απ' τους μεγάλους μάλιστα τραβούσε το διαβολό του — γιατί τον έβαναν στα αϊματα για το κάθε τί, κ' ύστερα τον άφριναν ολομόναχον, έκτεθειμένο κι' ανυπεράσπιστο, μ' όλη την ευθύνη στη ράχη του, σάν τον τρελλό που βγάνει το φίδι της παροιμίας.

Μιά μέρα — το χιόνι είχε άνεβη μισό μέτρο — το σχολείο πανηγύριζε· ό χιονοπόλεμος έφτανε σε ύψη λυρισμού· λαχανιασμένα τα παιδόπουλα χούφτωναν τ' άσπρο χιόνι, τ' όπλαθάν μέσ' τα χέρια και το σφενδόνιζαν σε μούτρα και σε πλάτες, και χαλάνιζαν, κι' όλος ό τόπος ανάδινε μιὰ βουή πολέμου.

Οί μονοστρουλές οί καυμένες δέν τολμούσαν να ξεμυτίσουνε· δυό μπάλλες σπάσανε τα τζάμια του μονοστράδικου και το χιόνι έμπαινε μέσα.

Η διευθύντρια τις φώναξε και τις μάλωσε. «Δε ντρεπόσατε να κάνετ' έτσι και να δίνετε το θάρρος σ' αυτά τα βρωμόπαιδα; Έχομε τόσες παραγγελίες, δε μπορούμε έμεις να χάνουμε καιρό εμπρός, τη δουλειά σας, κι' όσο γι' αυτούς τους μάγκες, θάν τους διορθώσω εγώ... Σοφούλα!»

— Ορίστε, κυρία.

— Έσθ να πās το καπέλλο της κυρίας Λ. Οδός Π, αριθ. 39 το ξέρεις, εκεί που πήγες και προχθές.

— Μά, κυρία...

— Τί; έχουμε και τέτοια; Να κάνης αυτό που σου λέω εγώ.

Η Σοφούλα με τη μπλε-σιελ ποδίτσα της, γύρισε δυό άπελπισμένα μάτια στις συντροφισσές της: εκείνες όμως ήτανε τόσο χαρούμενες που γλυτώσαν την άγγάρεια, που δε γυρίσαν ούτε να την κυττάζουνε.

Η Σοφούλα χαμήλωσε τα μάτια, πήρε τα βρεμένα της και τραβήξε· ό πόλεμος ήτανε τώρα στη βράση του· ένα-δυό φορές έκανε να γυρίση πίσω, μα ή φιλοτιμία την κράτησε.

Ήτανε μικρούλα, χλωμή, με δυό μεγάλα μάτια σκούρα, σάν πηγάδια: στο μαγαζί τη φωνάζανε «Τό Τριζώνι».

Καθώς πρόβαλε στην πόρτα, δειλά, και ρίχνοντας ματιές σκιαγμένου πουλιού έδω κ' εκεί, όλα τα μάτια τεντωθήκαν κι' αλλάζανε κρυφοματιές.

— Ρε παιδιά, τό Τριζώνι.

Πώς τη θυμάται, τώρα, στη δύσι της ζωής του, τη μικρούλα, να βγαίνει απ' την πόρτα με την άσπρη καπελιέρα στο χέρι, και να περνάη δισταχτικά απ' το μέρος του σχολείου, με μάτια πιό μεγάλα και άλαλα, σά να φροβόντανε ακόμα και τη σιωπή.

Κι' άληθινά μιὰ σιωπή βασίλευσε στην άρχή. Τό Τριζώνι θάρρυνε κ' έκανε καμπόσα βήματα.

Αξαφνα, παταράκι! Ή πρώτη χιονιά... Την πέτυχε στα πόδια· το Τριζώνι γλίστρησε, πήγε να πέση, άρπάχτηκε απ'όνα δέντρο, κοκκίνησε ως τ' αυτιά.

— Ω! Τριζώνι, ωωωωω!...

Δεύτερη, τρίτη, τώρα πέφτανε βροχή. Θέ μου! Τ' ήταν εκείνο; σκοτισμένο, μη ξέροντας κατά που να στραφή, σκεπάζοντας με μάταια χέρια την άσπρη καπελιέρα, και ρίχνοντας κατά πάνου ματιές γιομάτες ίκεσία, τ'όβανε στα πόδια, κυνηγημένο απ' τις άσπρες χιονιές που πέταγαν σάν περιστέρια και πέφταν σά γροθιές· έτσι έφτασε ως τη γωνιά· εκεί παραπάτησε κ' έπεσε χάμουν.

Χτύπησε το κεφάλι σ' ένα σιδερένιο κάγκελο, κ' έμεινε ξερή μέσ' τα χιόνια.

Υστερα — θυμάται τον κόσμο που μαζώχτηκε γύρω, και τον τρόπον όλων...

Την πήγαν σ' ένα φαρμακείο να της δέσουν το κεφάλι. Και καθώς την πάγιναν έτσι, κουβαλώντας, με σουρωμένα κι' άψυχα ματάκια έμοιαζε σάν άγγελάκι του Σάντρο Μποττιτσέλλι πεθαμένο. Τό θυμάται — γιατί έτρεξε από πίσω μαζί με τ' άλλα τα παιδιά, σκυφτός, σά νάν του άναλογούσε κι' αytουνού ένα μερτικό απ' το κρέμα.

Ο γιατρός ποτύχην εκείνη την ώρα, ζάρωσε τα μούτρα του σάν το είδε έτσι φτωχοκόριτσο και κακοντυμένο. Δε μπορέσαν με κανέναν τρόπο νάν το ξελιγοθυμήσουνε, και να σταματήσουν την αίμορραγία...

Την ίδια νύχτα το Τριζώνι πέθανε.

Κι' όμως θά μπορούσε νάν την αγαπήση την Παιδούλα — ω! ναί, θά το μπορούσε — και τώρ' ακόμα, ύστερ' από μιὰ ζωή τρανταχτή και πολυκύμαντη, το ξέρει πώς θά το μπορούσε.

Είχε μιὰ τρυφεράδα μέσα του, όπου δέν την έβγανε ποτές και για κανέναν — όπου έμεινε παρθένα κι' άγχιχτη μέσα του, σά χιόνι σ' άπατητες βουνοκορφές· κ' ήταν αυτή ό παιδεμός του, γιατί του σφαλνούσε το δρόμο στην καδεμιάν άπόλειψη, και του θύμιζε το τί θά έδυνότουν να χαρή, κρυφαλλάζοντας την μ' άλλην όμοια τρυφεράδα, έρχόμενη από κάπου, απ'όνα πλάσμα

πιότερο άρμονισμένο μαζί του, και με τις ίδιες αποθυμιές, όπου νάητανε κουρντισμένο στο ίδιο δικό του «διαπασών».

Κ' ή Παιδούλα τώρα αναδίνοντας από τα περασμένα και σκιαγραφούμενα στο νοσταλγικό φόντο των μερών όπου δε θά ματαφανούνε πιά, δανειζόταν μιάν όμορφαδα άσύγκριτη, σάν το προνομιούχο και ξεχωρα έκλεκτό πλάσμα, που θάν τότε καταλάβαινε ως τα μύχια της ψυχής του και τα λόγια του όλα θάν τ'άξερε πριν να είπωθούνε από τα χείλια του.

Ω! ναί, θά μπορούσε νάν την αγαπήση την Παιδούλα, έτσι φτωχιά και κακοντυμένη, με τη μπλε-σιελ ποδίτσα της, και με τα χειλάκια της τα λαξεμένα, σά σε άρχαίον άγαλμα έφηβικό.

Και τό «Γιατί;» — το αιώνιο γιατί που άποτεινουμε στη Μοίρα, σάμπως να είχε αυτιά ν' ακούση και στόμα για ν' αποκριθ ή Μοίρα — θέρυνε μέσα του και γινόταν κατάρα. Του φαινόταν πώς αν μπορούσε να ματαβρή την Παιδούλα, δε θάν του ματάφευγε απ' τα χέρια πιά, κ' ή ζωή θάπαιρνε χρώμα και ουσία, και θάλυνε το γόρδιο κόμπο της ευτυχίας με τη σπαθιά της αγάπης.

Γυναίκες, κρασί, χαρτιά — ε! όλ' αυτά ήταν τίποτα, μπροστά στη θρησκεία της Παιδούλας.

Ο Πλούτος — κολοκύθια: γίνεται ζητιάνος άμα φτάση ή Πληξη! Μπορούσε νάχη την καθεμιὰ κοπέλλα, με την ίδιαν ευκολία που μπορούσε νάχη και το κάθε μπιφτέκι από το κάθε ξενοδοχείο: Όμως δέν ήταν αυτό που γύρευε — ω! δέν ήταν αυτό!

Η Παιδούλα.

Εκείνη μοναχή, εκείνη· τί λογάκια θάν της έλεγε — λογάκια άδικοξοδεμένα σε σπία, σε σπία που μπαίνεις χωρίς όνομα και βγαίνεις χωρίς αγάπη...

Στην άρχή είπε να σκορπίση τον παρ'ό του, κ' ύστερα, φτωχός κ' άσήμαντος, να γυρέψη παρηγοριά μεσ' τη δουλειά. Να σκάψη, να βγάη το ψωμί με τον ιδρώτα του προσώπου του να δουλέψη σά σκυλλί μέσα σ' ένα χωράφι, για ν' αγαπήση το ψωμί και τον ύπνο.

Μιά νύχτα αποφάσισε να σκοτωθ ή.

Κλείσθηκε από νωρίς στην καμαρή του κ' άρχισε να γράφη. Έγραψε σε φίλους του — γιατί κανένα συγγενή δέν είχε, κι' αν είχε δέν τον ήξερε ούτε ήθελε νάν τον ξέρη — ξαναδιάβασε προσεχτικά τ' ότι είχε γραμμένο κ' έβανε φαρδειά πλατεία την ύπογραφή του.

Μιάν άνακούφισι έννοιωσε σά νάν του βγήκε ένα μεγάλο βάρος από πάνου.

Πέρασε έτσι τη νύχτα, κάνοντας βόλτες και

μιλώντας μονάχος του· ὕστερα γδύθηκε καὶ ἄλλαξε
ροῦχα καὶ ξαπλώθηκε στὸ κρεβάτι ἀνάσκελα, μὲ
τὸ μᾶτι καρφωμένα στὸ ταβάνι, μὲ τὸ κεφάλι
ἄδειο ἀπὸ σκέψεις· τὸ πιστόλι του ἦταν ἀκουμ-
πισμένο στὸ πλάινὸ τραπέζι.

Εἶχανε περάσει τὰ μεσάνυχτα καὶ ἡ ἡσυχία κάθρωνε ὅλα τὰ πράγματα σὲ μεγάλην ἀκίνησιν· σὰ νὰ εἶχε κοπῇ ἡ ἀνάσα τῆς ζωῆς, καὶ ὁ θάνατος κυριαδοκοῦσε.

Ὁ ἀποπνιγτικός ἀέρας τῆς κάμαρης τὸν ἔκανε καὶ σηκώθη ν' ἀνοίξῃ τὸ παράθυρο. Ἐν' αἰετό- κυμα δροσερὸ μπῆκε μέσα κι' ἀνάδειψε εἰς κοι- νὸν, σὰ στήθια ἑρωτοπάθους γυναίκας...

Ἀφουγκράσθη καλὰ μέσ' τὴ σιγῇ καὶ ῥίχνον-
τας μιὰ βαθειὰ κ' ὑστερνὴ ματιὰ στ' ἄστρα
καὶ στὸν κάμπο, γύρισε μ' ἀργὰ βήματα πρὸς
τὸν ὄλεθρο.

Ξάρφρου — ἕνας ἥχος, σὰν πριόνισμα, ἥχος
σιγανὸς καὶ μοιραῖος, ὅπου ἐρχότανε ἀπ' τὴν
περιπλοκάδα τοῦ κήπου! . . . Σταματᾷ. . .

⁵Ένα τριζώνι τραγουδάει στη σιγαλιά της

ΜΥΣΤΗΡΙΑ*

— ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ —

XV

Τῖς δυὸ τρεῖς ἐπόμενες μέρες ὁ Νάγκελ ἔλειπε ἀπὸ τὴν πόλιν. Ἔκαμινε ἓνα ταξιδάκι μὲ τὸ ἀτμόπλοιο καὶ ἡ κάμαρά του στὸ ξενοδοχεῖο ἦτον κλειδωμένη. Κανεὶς δὲν ἤξερε ποῦ εἶχε πάει, μα εἶχε πάρει ἓνα πλοῖο ποῦ πῆγαινε πρὸς βορρᾶν καὶ ὕσως νὰ ταξίδευε μόνον γιὰ διασκέδασι.

“Όταν ἔνα πρωί, πρὶν ἀκόμα σηκωθῇ ἡ πόλις
στὸ πόδι, γύρισε, ἐφαίνετο γλωμώδης καὶ ξενυχτι-
σμένος· καὶ ὁμως δὲν πῆγε ἀμέσως στὸ ξενοδο-
χεῖο, μὰ περπάτησε λίγη ὥρα στὴν προκομαῖα
ἀπάνω κάτω. “Επειτα πῆρε ἕναν δρόμο ποὺ
πῆγαινε πρὸς τὸν μέσα κόλπο, ἐκεῖ ποὺ ἴσα ἴσα
ἄρχιζε ν’ ἀνεβαίνει ὁ καπνὸς ἀπ’ τὸν καπνοδόχο
ἐνὸς ἀτμομύλου.

Δὲν πῆγε πολὺ μακρυνά· ἐφαίνετο σὰν νὰ πῆγαινε μόνο γιὰ νὰ σκοτώσῃ μερικὲς ὄρες. Ὅταν ἄρχισε ἡ κίνησις στὴν ἀγορά, ἦτον κ' αὐτὸς ἐκεῖ. Ἐστέκετο στὴν γωνία τοῦ τεχνδρομείου καὶ παρατηροῦσε μὲ προσοχὴ ὅσους πῆγαιναν κ' ἤρχονταν, καὶ ὅταν εἶδε τῆς Μάρθας Γούδε τὸ πρῶτον φόρεμα, τὴν ἐπλησίασε καὶ τὴν χαιρέτησε.

* Ἡ ἀρχὴ εἰς τὸ τεῦχος τῆς 31 Μαΐου 1911.

νύχτας, κ' ἡ φωνή του εἶναι βαθειά, σὰ νὰ
βγαίνει ἀπὸ τὰ περασιμένα...

᾽Ω! τὸ Τριζῶνι δὲ θίγει νὰ πεθάνῃ — ἦρθε καὶ τοῦ λέει νὰ μὴν πεθάνῃ...

Καὶ πέρτερι ἀπ' αὐτὸν σὸν ναπαπὲ καὶ κλαίει,
καὶ λέει πὼς εἶν' ἡ ψυχούλα τῆς Παιδούλας,
κ' ἡ αὐγὴ τότε βροῖσκει βουτηγμένο σὰ κλάμματα,
σὰ μωρὸ παιδί, ἀνήμπορο νὰ σκοτωθῇ κ' ὑπο-
ταγμένο στὴ Μοῖρα...

Περιττό βέβαια είναι να ειποῦμε, πῶς ὁ φίλος μας δὲν πέθανε: Καμιὰ φορὰ ἀνοίγει τὸ σινιτάρι καὶ καθαρίζει τὸ πιστόλι του ποὺ πάει νὰ σκουριάσῃ — αὐτὸ εἶν' ὄλο.

Καὶ καμία φορά πάλε — κακόμοιρο Τριζώνι — ἐκεῖ πού εἰν' ὅλοι συναγμένοι καὶ γλεντᾶνε στὴ σάλα τοῦ σπιτιοῦ, ἐκεῖνος βγαίνει κρυφὰ καὶ πάει στὸ μπαλκόνι, κι' ἀκούει μὲ προσοχὴ μές' τὴ γαλήνη τοῦ χινόπωρου, καὶ κάθε πού γυρίζε πίσω στὴ σάλα — εἶναι σκυφτός, σὰ νὰ γέγρασε κατὰ δέκα χρόνια.

ΝΑΠΟΛΕΩΝ ΛΑΠΑΘΙΩΤΗΣ

Νὰ τὸν συγχωρέσῃ, λέει· μήπως τὸν ξέχασε
κι' ὅλας; Εἶναι ὁ Νάγκελ πὺν τῆς εἰξε προσφέ-
ρει χορήματα γιὰ τὴν παλῆὰ καρτέκλα. Ὁ, μήπως
τὴν πούλησε κι' ὅλας;

Ὁχι, εἶπε, δὲν τὴν πούλησε.

Καλά. Δὲν πιστεύει, λέει, οὔτε νὰ πῇγε κανεὶς ἄλλος νὰ προσφέρῃ περισσότερο.

Πῶς, πῆγε. Μά. . .

Μπα, ἀλήθεια; Πῆγε κι' ἄλλος κανεῖς; Τί λέτε;
Μιά κυρία; Ἄχ, αὐτὲς οἱ ὀλέθριες γυναῖκες;
παντοῦ πρέπει νὰ πᾶν νὰ χώσουν τὴν μύτη τους!
Λοιπὸν βέβαια θὰ εἶχε φτάση στ' αὐτιά της
ἡ φήμη αὐτῆς τῆς καρέκλας, κ' ἀμέσως θὰ ᾔθιλε
νὰ τὴν πάρῃ. Ναί, ναί, αὕτη εἶναι ἡ τακτικὴ
τῶν γυναικῶν. Μὰ πόσο ἐπρόσφερε; πόσο ψηλὰ
ἀνέβασε τὴν τιμὴ; Σᾶς τὸ λέγω ὠρσιμένως, γιὰ
τίποτα δὲν τὴν ἀφίνω ἀπ' τὰ χέρια μου αὐτὴν
τὴν καρέκλα, νὰ μὲ πάρῃ ὁ διαύβολος ἂν τὴν
ἀφρήσω!

Ἡ Μάρθα εἶχε τρομάξει μὲ τὴν τόση ταραχὴ ποὺ μίλουσε ὁ Νάγκελ καὶ βυίσιστηκε ν' ἀπαντήσῃ: — Μὰ βέβαια, ἐσεῖς νὰ τὴν πάρετε, μὲ πολλὴ εὐχαρίστησι. . .

— Νᾶρθω λοιπὸν σήμερα τὸ βράδυ κατὰ τὶς
ὁχτὼ νὰ τελειώσωμε τὴν ὑπόθεσι;

Ναί, εἶπε, καλὰ. Μὰ δὲν προτιμᾷ νὰ τοῦ τὴν

στείλῃ στὸ ξενοδοχεῖο; Καὶ ἔτσι τότε τελειώνει ὅλη ἡ ὑπόθεσις.

Ὁχι, καθόλου μάλιστα, δὲν τὸ θέλει καθόλου αὐτό. Αὐτὴ ἡ καρτέκλα θέλει προσοχή, θέλει νὰ τὴν πιάσουν μαθημένα χέρια· ἀλήθεια, δὲν θέλει οὔτε νὰ τὴν κυτᾶξῃ κανένας ξένος. Στὶς ὁχτὼ θὰ πάῃ αὐτὸς ἐκεῖ. Ἄχ, καὶ προσοχή, ὅχι ξενοποίσματα, ὅχι πλυσίματα, γιὰ τῶνομα τοῦ θεοῦ! Οὔτε μιὰ στάλα νερό!...

Ὁύτε μία σταλα νερό! . . .
 "Ἐπειτα ὁ Νάγκελ πῆγε κατ' εὐθείαν στὸ ξε-
 νοδοχεῖο, καὶ ἔπεσε ντυμένος ἀπάνω στὸ κρεβ-
 βάτι καὶ πῆρε ἕναν ὑπνο μονοκόμματο, ἥσυχο
 καὶ βαθὺ ὡς στὸ βράδυ.

Ἀφοῦ δείπνησε πῆγε κάτω στὴν προκυμαία, στὸ σπιτάκι τῆς Μάρθας Γούδε. Ἦτον ὄχτῳ ἢ ὥρα· γτύπησε καὶ μπῆκε μέσα.

Ἡ κάμαρα ἦτον σφουγγαρισμένη, τὰ ἱζάματα
τῶν παραθύρων πλυμένα· καὶ ἡ ἴδια εἶχε στο-
λιστῇ, εἶχε βάλει μιὰ ἀλυσίδα με' χάντρες γύρω
στὴν πόρτάν της. Ὁ Γεώργιος πρὸς τὸν περιέμενε.

Ὁ Νάγκελ χαιρέτησε, κἀθισε κι' ἄρχισε ἀμέσως γιὰ τὴν ὑπόθεσι. Ἐκεῖνη δὲν ἤθελε νὰ ἐνδώσῃ, ἐπέμενε καὶ ξαναεπέμενε κ' ἤθελε καὶ καλὰ νὰ τοῦ δώσῃ τὴν καρτέλα χάρισμα. Ἐπιτέλους ἔκανε ἐκεῖνος τὸν θιμνωμένο, τὴν φοβέρισε πὼς θὰ τῆς πετάξῃ πεντακόσιες κορόνες στὸ πρόσωπο καὶ θὰ πάρῃ τὴν καρτέλα νὰ φύγῃ. Τῆς ἄξιζε βέβαια! Ὁλην του τὴν ζωὴ δὲν εἶδε τέτοια κουταμάρα! χτύπησε μὲ τὴν γροθιά του τὸ τραπέζι καὶ τὴν ρώτησε ἂν εἶναι ἐντελὼς τρελλή.

— Ξέρετε τί; τῆς εἶπε καὶ τὴν κυττάζε
αὐστηρὸν βλέμμα. Ἡ ἀντίστασις σας ἀρχίζει νὰ
μὲ ἀνησυχῇ. Γιὰ πῆτε μου τὴν ἀλήθεια: Ἡ
καρέκλα αὐτὴ μὴ δὲν βοίσκεται μὲ τίποτα τρόπο
στὰ χέρια σας; Ἐπειδὴ, ξέρετε, ἐγὼ ἔχω νὰ
κάνω μὲ λογῆς λογῆς ἀνθρώπους, καὶ ποτὲ δὲν
μπορεῖ κανεὶς νὰ ξέρῃ. Ἄν τυχὸν κι' αὐτὴ ἡ
καρέκλα ἦρθε στὰ χέρια σας μὲ τίποτα κατε-
γარიές, τότε δὲν τολμῶ ν' ἀνακατωθῶ μέσα. Μά-
ζητὰ συγγνώμη! Ἄν τυχὸν καὶ παρεξηγῶ τὴν
ἀντίστασίν σας.

Καὶ τὴν ἐξώρκιζε νὰ τοῦ πῇ τὴν ἀλήθειαν.
Σαστισμένη, μισοφοβισμένη καὶ μισοπροσβε-
βλημένη ποῦβαλε ὁ νοῦς του ἐναντίον της τέ-
τοια ὑποψία, ἀμέσως δικαιολογήθηκε: Τὴν καρέ-
κλα, ὁ παποῦς της τὴν εἶχε φέρει σπῆτι, κι' ἀπὸ
τότε εἶχε μείνει κτῆμα τῆς οἰκογένειας ἑκατὶ
χρόνια· νὰ μὴ νομίσῃ πὼς τοῦ κρύβει τίποτα.
Ἄλλωστε, ὁ παπῆς τῆς ἔβγαλε ἀπὸ τὴν μάτια.

— Καλά, λοιπόν τώρα ἄς τελειώσῃ ἡ ὑπόθε-
σις.

Ἡ Μάρθα ἔκανε ἓνα βήμα πρὸς αὐτόν, σὰν γιὰ νὰ τὸν ἐμποδίσῃ· μὰ ἐκεῖνος μὲ ὅλην τὴν ἡσυχίαν ἀκούμπησε τὰ δύο κόκκινα χαρτονο

ΓΡΑΦΤΗ ΣΤΗΛΗ ΤΩΝ ΠΑΓΑΣΩΝ — ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΒΟΛΟΥ

μίσματα άπάνω στο τραπέζι κ' έγκλεισε πάλι τὸ πορτοφόλι του.

— Νά! εἶπε.

— Τούλάχιστον δώστε μου μόνο πενήντα κορόνες! τὸν παρακάλεσε. Κ' ἐνσώψ τῶλεγε αὐτὰ εἶχε τόσο χαμένα, ποὺ τοῦ χάιδευε μὲ τὸ χέρι της τὰ μαλλιά του, γιὰ νὰ τὸν κἀνῃ νὰ ἐνδώσῃ. Κι' αὐτὴ δὲν ἤξερε τί ἔκανε· μὰ τοῦ χάιδευε τὰ μαλλιά του καὶ πάλι τὸν παρακαλοῦσε νὰ δώσῃ μόνο πενήντα κορόνες. Τὰ μάτια της ἦταν ἀσπρῶμα δακρυσμένα.

Ὁ Νάγκελ σήκωσε τὸ κεφάλι καὶ τὴν ἐκύ-
ταξε. Αὐτὴ ἡ φτώχῃ γυναῖκα μὲ τ' ἄσπρα μαλ-
λιά καὶ μὲ τὸ μαῦρο τῆς τὸ φλογερὸ βλέμμα,
καὶ μὲ κάτι ἄλλο ἀόριστο συγχρόνως ποὺ τὴν
ἔκανε νὰ μοιάζῃ σὰν καλογηρὰ, ἔτσι μὲ τὴν
παράξενή της ὁμορφιὰ στέκονταν κοντὰ του καὶ
τὸν ἔκανε μιὰ στιγμή νὰ κλονισθῇ. Πῆρε τὸ
χέρι της, τὸ χάιδεψε καὶ τῆς εἶπε: Θεέ μου, τί
ὠραία ποὺ εἶστε! Μὰ ἀμέσως τῆς ἄφησε πάλι
τὸ χέρι της καὶ σηκώθηκε.

— Δοιπόν, ἐλπίζω, εἶπε, πὼς δὲν ἔχετε καμία ἀντίρρηση νὰ τὴν πάρω τώρα ἀμέσως μαζί μου;

Καὶ ἔπιασε τὴν καρέκλα.

Ἔκρινεν δὲν ἐφαίνετον νὰ τὸν φοβᾶται πιά. Ὅταν εἶδε πὼς τὰ χέρια του λερώθηκαν πού ἔπιασε τὴν καρδέλλα, ἔβαλε τὸ χέρι της στὴν τσέπη καὶ ἤθελε νὰ τοῦ δώσῃ τὸ μαντίλι της γιὰ νὰ σκουπίσῃ.

— Ὁ ἄνθρωπος, εἶπε ὁ Νάγκελ, ἐπιτρέψτε μου νὰ παρατηρήσω ἀκόμα ἓνα πράμα: δὲν νομίζετε πὼς εἶναι καλύτερα ἂν τὴν κρατήσετε κρυφὴ ὅλην αὐτὴν τὴν ἱστορίαν μὲ τὸ πούλημα τῆς κρακέλας; Δὲν ἔχει νόημα νὰ τὸ μάθῃ ὅλη ἡ πόλις, ἔ;

— Βέβαια, είπε εκείνη σκεπτική.

— Ἐγὼ στήν θέσιν σας θὰ τὰκρυβα ἀμέσως τὰ χρήματα. Ἡ τοὐλάχιστον θὰ κρεμνοῦσα πρὶν κατὰ ἔμπροσς στὰ τζάμια. Πάρτε ἐκείνην τὴν φουόσα ἐκεῖ.

— Ἔτσι θὰ σκοτεινιάσῃ πολὺ ἡ κάμαρα, εἶπε. Μὰ τὴν πῆρε τὴν φρούστα καὶ τὴν κρέμασε στὸ παράθυρο κι' ὁ Νάγκελ τὴν βοήθησε.

— Αυτό ἔπρεπε νὰ τὸ εἶχαμε κάνει ἀμέσως
στὴν ἀρχή, εἶπε ὁ Νάγκελ. Θὰ ἦτον ἀσχημιό ἂν
μὲ εἶδε κανεὶς πὼς ἤμουν ἐδῶ μέσα.

Ἐκείνη δὲν ἀπήντησε σ' αὐτό. Πῆρε τὰ χρη-
ματα ἀπ' τὸ τραπέζι καὶ τοῦδ' ὥσεως τὸ χέρι κο-
νοῦσε τὰ χεῖλιά της σὰν νὰ ἤθελε νὰ μιλήσῃ,
μὰ δὲν ἔλεγε λέξι.

Ἐνῷ βαστοῦσε ἀκόμα τὸ χέρι της ὁ Νάγκελ,
λέγει ἔξαφνα:

— Γιὰ νὰ σᾶς πῶ, ἤθελα νὰ σᾶς ρωτήσω : Ὅπως σᾶς εἶναι ἀρκετὰ δύσκολο, ὥπως δὲν ἔχετε πολὺ τὰ μέσα . . . ἐννοῶ, ἔτσι πού εἰστε χωρὶς προστασία, χωρὶς βοήθεια . . . ἢ μήπως ἔχετε καμιά μικρὴ βοήθεια;

— Ναί, ἔχω.

— Συγχαροῦστέ με πὺν ρωτῶ! Ἐσκέφθηκα πὺς ἂν τὸ μάθαιναν πὺς ἔχετε μερικὰ χρήματα, ἴσως τότε ὄχι μόνο νὰ μὴ σᾶς ἔδιναν πιὰ τίποτα, μὰ ἴσως καὶ νὰ σᾶς τᾶπαιρναν αὐτὰ τὰ χρήματα. Γι' αὐτὸ, καλὸ εἶναι νὰ τὴν κρατήσωμε μυστικὴ ὅλην αὐτὴν τὴν ἱστορίαν μὲ τὴν

ΓΡΑΠΤΗ ΣΤΗΛΗ ΤΗΣ "ΑΦΡΟΔΕΙΣΙΑΣ". — ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΒΟΛΟΥ

καρέκλα· δὲν νομίζετε κ' ἐσεῖς; Ἐγώ, σὰν πρα-
κτικὸς ἄνθρωπος ποὺ εἶμαι, σᾶς τὸ συμβου-
λεύω. Μὴν πῆτε σὲ κανέναν κανέναν γι' αὐτὴν
τὴν δουλειά... Μὰ συλλογίζομαι τώρα πῶς θὰ
ἔπρεπε νὰ σᾶς ἔδιναν μικρότερα χαρτονομίσματα,
γιὰ νὰ μὴ ἔχετε ἀνάγκη νὰ τ' ἀλλάζετε.

“Ὅλα τὰ σκέπτεται, καὶ τὸ παρανομικόν. Καθί-
ζει πάλιν καὶ μετροῦ μικρὰ χαρτονομίσματα. Δὲν
τὰ μετροῦ σωστά, τῆς δίνει ὅλα τὰ μικρὰ χαρτιά
ποῦ ἔχει, παίρνει ἔτσι στὰ κουτουροῦ καὶ μα-
ζεύει ἕναν ὁλόκληρον σωρό.

— Νά, κρύψτε τα τώρα, τῆς λέγει.

Κ' ἐκείνη γυρίζει ἀπ' τὸ ἄλλο μέρος, ἀνοίγει τὸν μποῦστο της καὶ κρύβει τὰ χρήματα στὸ στήθος της.

Μὰ ἑκείνος δὲν σηκώνεται, κάθεται ἀκόμα καὶ λέγει, σὰν κατὰ τύχην.

— Τί ἤθελα νὰ πῶ! — Τὸν ξέρετε ἴσως τὸν Μινούττα;

Καὶ παρατήρησε πὼς τὸ πρόσωπό της κοκκίνησε ἀμέσως σὰν φλόγα.

— Τὸν εἶδα κάμποσες φορὲς, ἐξακολουθεῖ ὁ Νάγκελ, ἔχω πολὺ καλὴν ἰδέαν γι' αὐτόν, εἶναι ἀλλήθεια χρυσὸς ἀνθρώπος. Ἀκριβῶς τώρα τὸν ἔχω ἐπιφορτίσει νὰ μοῦ προμηθεύῃ ἓνα βιολί, καὶ πιστεύω πὼς θὰ μοῦ τὸ κάνῃ, δὲν νομίζετε; Ἡ ἴσως δὲν τὸν ξέρετε;

— Πῶς, τὸν ξέρω.

— Πῶς, τὸν ξέρω.
— Βέβαια, βέβαια, μοῦ διηγήθηκε πὼς ἀγό-
ρασε ἀπὸ σᾶς κάτι λουλουδία γιὰ μιὰ κηδεῖα,
γιὰ τὴν κηδεῖα τοῦ Κάρλου. Γιὰ πῆτε μοῦ,
τὸν ξέρετε καλά; Ποιὰ εἶναι ἡ γνώμη σας
γι' αὐτόν; βέβαια νομίζετε πὼς θὰ μοῦ τὸ κἀνῇ
καλὰ αὐτὸ ποὺ τὸν παρακάλεσα; Ὅταν κανεῖς
ἔξη νὰ κἀνῇ μὲ τόσους ἀνθρώπους, πρέπει ποῦ
καὶ ποῦ νὰ ρωτᾷ γιὰ νὰ ξέρῃ. Μία φορὰ ἔχασα
καί ποτὶς χρήματα μόνο καὶ μόνο ἐπειδὴ εἶχα
τυφλὴν ἐμπιστοσύνη σ' ἓναν ἄνθρωπο, χωρὶς νὰ
πληροφορηθῶ πρὶν ἦτον στὸ Ἀμβούργον.

Και ο Νάγκελ βρρίσκει αφορμή ν' αρχίσουν να διηγῆται τὴν ἱστορία ἐκείνου τοῦ ἀνθρώπου ποὺ τοῦ ἔχασε τὰ χρήματα. Ἡ Μάρθα ἀκόμα στέκεται μπροστά του ἀκουμπησμένη στὸ τραπέζι· εἶναι ἀνήσυχη, ἐπὶ τέλους λέγει, πολὺ ταραγμένη.

— Ὅχι, ὄχι, μὴ μιλήτετε γι' αὐτόν!

— Ποιὸν αὐτόν;

— Τὸν Ἰωάννη, τὸν Μινούττα.

— Τὸν Ἰωάννη, τὸν Μινούττας Ἰωάννης;

— Ὀνομάζεται ὁ

— Ναί, Ἰωάννης.

— Ἄλῃ

— Ὁ Νάγκελ μένει σιωπηλός. Αὐτὴ ἡ ἀπλὴ παρατήρησις πὼς ὁ Μινουττάς ὀνομάζεται Ἰωάννης τοῦ ταράζει τὶς σκέψεις του, ἀλλάζει μάλιστα μιὰ στιγμή καὶ τὴν ἔκφρασι στὸ πρόσωπό του. Λίγον καιροῦ καθάπερ ἔτσι σιωπηλός, ἔπειτα λέγει:

— Καὶ γιατί τὸν λέτε Ἰωάννη;
λέτε Γκρέγκααρντ, ἢ Μινούττα;

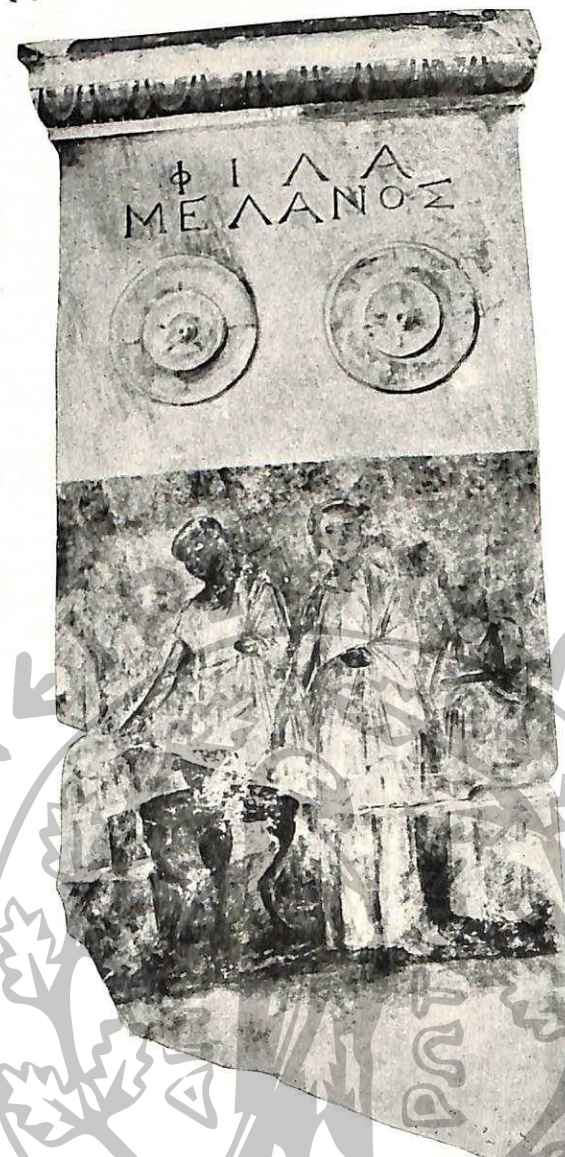
Η Μάρθα χαμηλώνει τα μάτια...
ντροπιασμένη: ...ἐπὶ μικρὰ παιδιά...

— Γνωρίζομαι

Σιγή.
Ἐπειτα λέγει ὁ Νάγκελ μισο-χωρατεύοντας
καὶ μὲ ὕψος ἀρκετὰ ἀδιάφορο:

και με υψος αετός

— Ξέρετε τί ἐντύπωσι ἔχω; Πῶς ὁ Μινού-
τας εἶναι πέρα πέρα ξερωτευμένος μαζί σας. Ναί,
ἀλήθεια μούκανε αὐτὴν τὴν ἐντύπωσι. Καὶ δὲν
ἀπορῶ γι' αὐτό, ἂν καὶ πρέπει νὰ ὁμολογήσω
πῶς εἶναι λίγο τολμηρὸς ὁ Μινούττας. Κυτάξτε,
πρῶτον δὲν εἶναι νέος ὁ Μινούττας, καὶ ἔπειτα
εἶναι καὶ παραμορφωμένος. Μὰ Θεέ μου, οἱ
γυναῖκες εἶναι καμιά φορὰ τόσο περιέργες ἂν
τοὺς κατεβῇ, πᾶνε καὶ ρίχνουν τὸν ἑαυτό τους
στὰ χαμένα ἔτσι, μὲ χαρά, μὲ ἐνθουσιασμό. Χί,
χί, τέτοιες εἶναι οἱ γυναῖκες. Τὸ 1886 γνῶ-
ριζα μιὰ κυρία ποὺ πῆγε καὶ παντρεύθηκε ἀπλού-

ΓΡΑΦΗ ΣΤΗΛΗ ΤΗΣ "ΦΙΛΑΣ ΜΕΛΑΝΟΣ".— ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΒΟΛΟΥ

στατα τὸν ὑπηρετὴ τοῦ γραφείου τοῦ πατέρα της. Ποτέ μου δὲν θὰ τὸ ξεχάσω. Ἐκεῖνος ἦτον ὑπάλληλος στὸ κατ'ἀστυχία, παιδὶ ἀκόμα, δεκαεξί, δεκαεπτὰ χρόνων, οὔτε ἴχνος μουστακιοῦ μὰ ἦτον ὁμορφος, παρὰ πολὺ ὁμορφος, αὐτὸ εἶναι ἀλήθεια. Λοιπὸν αὐτὸ τὸ παιδί τὸ ἀγάπησε τρελλὰ καὶ ἔφυγε μαζί του γιὰ τὸ ἔξωτε- ρικό. Μετὰ ἔξι μῆνες γύρισε πάλι, καὶ τότε εἶχε φύγει ἡ ἀγάπη. Δὲν εἶναι λυπηρό! — μὰ ἡ ἀγάπη εἶχε φύγει! Λοιπὸν, τότε μερικὸς μῆνες πῆγε νὰ πεθάνῃ ἀπ' τὸν βαρεμόν παντρεμένη ἦτον κι' ὅσο γι' αὐτὸ ὅλα ἦταν ἐν τάξει... μ' αὐτὸ εἶναι ἀλλοῦ. Δοιπὸν αὐτὸ τὸ παιδί τὸ ἀγά- Ναι, ναι, τέτοιες εἶστε οἱ γυναῖκες. Γελάτε; μὰ δὲν τολμάτε νὰ τὸ διαψεύσετε; τέτοιες εἶστε ἕνας ὑπηρετῆς, ἕνα παιδί ἐκεῖ μπορεῖ νὰ σᾶς γυρίσῃ τὸ κεφάλι. Εἶμαι τόσο βέβαιος πὼς κι' ὁ Μινούττας, ἂν προσπαθήσῃ λίγο, μπορεῖ πολὺ καλὰ νὰ μὴ ζῇ ἔτσι μοναχὸς του τὴν ζωὴ του. Ἐχει κατὰ ἅπαντα τοῦ αὐτοῦ ὁ ἀνθρώπος πού καὶ ἐμένα πού εἶμαι ἄνδρας μὲ κάνει ν' ἀπορῶ: ἡ καρδιά του εἶναι τόσο ἀγνή, καὶ τὸ στόμα του ἀδύνατο νὰ πῇ μιὰ ψευτιά. Πῆτε μου ἐσεῖς πού τὸν ξέρετε τόσο καλὰ, δὲν εἶναι ἔτσι; Γιὰ τὸν θεὸ τοῦ πάλι τί νὰ πῇ κανεῖς; Τὸν φαν- τάζομαι ἕνα γέρο ὑπουργὸ καὶ σιχαμένο. Ἐχὼ τὴν ἰδέα πὼς ἀλήθεια ὁ Μινούττας συντηρεῖ ὅλο τὸ ἐμπόριο. Μὰ τότε ρωτῶ: Γιατί νὰ μὴ μπορῇ νὰ ἀνοίξῃ καὶ νὰ συντηρῇ μιὰ δική του δουλειά; Μὲ δυὸ λόγια θέλω νὰ πῶ πὼς ὁ Μινούττας εἶναι εἰς θέσιν, ὁπότεν κι' ἂν εἶναι, νὰ φροντίξῃ γιὰ μιὰ οἰκογένεια... Κου- νάτε τὸ κεφάλι;

— Ὁχι, δὲν τὸ κούνησα.

— Ἐ, βέβαια, ἀνυπομονεῖτε καὶ βαριέστε ν' ἀκούετε μιὰ κουβέντα γιὰ ἕνα ἄνθρωπο πού δὲν σᾶς μέλει καθόλου, καὶ ἔχετε βέβαια δίκαιο... Γιὰ ἀκοῦστε, ἤθελα νὰ πῶ πὼς — μὰ δὲν πρέ- πει νὰ θυμώσετε γι' αὐτὸ — τὸ λέω ἀλήθεια γιὰ τὸ καλὸ σας — τὴν νύχτα πρέπει νὰ κλειδώνετε καλὰ τὴν πόρτα σας. Μὲ κυτᾶτε τρομαγμένα. ἔνοια σας, μὴ φοβᾶστε καὶ μὴ μὲ ὑποψιάξετε καθόλου ἐμένα. Ἦθελα μόνο νὰ σᾶς συμβου- λεύσω, προπάντων τώρα πού ἔχετε νὰ φυλάγετε χρήματα, νὰ μὴ ἐμπιστεύετε εὐκόλα κανέναν. Ὁχι πὼς ἀκουσα καθόλου πὼς δὲν ἔχει ἀσφα- λεια ἐδῶ σ' αὐτὴν τὴν πόλιν μὰ καλύτερα νὰ προσέχῃ πάντα κανεῖς. Κατὰ τίς δύο τὰ μεσά- νυχτα, ξέρετε, εἶναι πολὺ σκοτεινὰ ἐδῶ γύρω καὶ μάλιστα κατὰ τίς δύο ἀκουσα καὶ ὑποπτο- θόρυβο μπρὸς στὰ παράθυρά μου. Δὲν θυμώ- νετε πού σᾶς δίνω αὐτὴν τὴν συμβουλὴ!... Λοιπὸν, χαίρετε! Ἐγὼ εἶμαι πολὺ εὐχαριστη-

μένος πού ἐπὶ τέλους κατώρθωσα νὰ σᾶς πάρω αὐτὴν τὴν καρέκλα. Χαίρετε!

Τῆς ἔσφιξε τὸ χέρι ὅταν ἔφθασε στὴν πόρτα, γύρισε πάλι καὶ τῆς εἶπε:

— Γιὰ νὰ σᾶς πῶ, τὸ καλύτερο θὰ εἶναι νὰ πῆτε πὼς σᾶς ἔδωσα δυὸ κορόνες γιὰ τὴν καρέκλα μὰ νὰ μὴν πῆτε οὔτε ἕνα λεπτὸ περισ- σότερο, εἰδεμὴ, καθὼς σᾶς εἶπα, μπορεῖ νὰ σᾶς τὰ πάρουν. Λοιπὸν, ἔχω τὸν λόγο σας;

— Ναί, εἶπε ἐκεῖνη.

Ὁ Νάγκελ ἔφυγε καὶ πῆρε τὴν καρέκλα μαζί του. Ὅλο τοῦ τὸ πρόσωπο ἔλαμπε καὶ γελοῦσε σὰν νὰ εἶχε κάνει κανένα ὄρατο μασκαράκι. Θεέ μου, τί χαρούμενη πού θὰ εἶναι τώρα! εἶπε. Βέβαια σήμερα τὴν νύχτα δὲν θὰ μπο- ρέσῃ νὰ κοιμηθῇ ἀπ' τὰ πολλὰ τῆς πλούτη!...

Ὅταν ἔφθασε στὸ ξενοδοχεῖο, ὁ Μινούττας καθύονταν καὶ τὸν περιμένε.

Ὁ Μινούττας ἤρχετο ἀπὸ τίς δοκιμὲς καὶ εἶχε μαζί του ἕνα μεγάλο δέμα μὲ ἀγγελίες γιὰ τοι- χοκόλλημα. Ναί, οἱ πλαστικὲς εἰκόνες ἐπρομη- νύοντο πολὺ ὠραῖες: θὰ παρίσταναν σκηνὲς ἀπ' τὴν ἱστορία καὶ θὰ ἐφωτίζοντο μὲ φῶτα πολ- λῶν χρωμάτων αὐτὸς εἶχε ἕνα ὁλό στατιστοῦ.

Καὶ πότε θ' ἀρχίσῃ ἡ ἀγορά;

Τὴν Πέμπτη θ' ἀνοίξῃ, στίς 9 Ἰουλίου, τὰ γενέθλια τῆς βασιλίσσας. Μὰ ἀπὸ σήμερα εἶχε ὁ Μινούττας νὰ τοιχοκολλήσῃ τίς ἀγγελίες: εἶχαν μάλιστα λάβει καὶ τὴν ἄδεια νὰ κολλήσουν μιὰ καὶ στὴν εἴσοδο τοῦ νεκροταφείου... Μὰ τώρα πού ἦρθε, ἦρθε, λέει ὁ Μινούττας, νὰ πῇ γιὰ τὸ βιολί. Δὲν τοῦ στάθηκε δυνατό νὰ βοῇ κανένα. Τὸ μόνο βιολί σ' ὅλην τὴν πόλιν δὲν πουλιέται, εἶναι τοῦ μουσικοῦ πού θὰ τὸ χρεια- σθῇ τὴν μέρα τῆς ἀγορᾶς: ἔχει νὰ παίξῃ μερικὰ κομμάτια.

Τί νὰ γίνῃ, δὲν πειράζει.

Ὁ Μινούττας ἐτοιμάζεται νὰ φύγῃ, τότε τοῦ λέγει ὁ Νάγκελ.

— Ἐ, δὲν πίνουμε ἕνα ποτηράκι; Ἐρεῖς, σήμερα τὸ βράδυ εἶμαι πολὺ χαρούμενος, μοῦ συνέβηκε κατὰ εὐχάριστο. Ἐπὶ τέλους μετὰ πολὺν καιρὸ κατώρθωσα νὰ γίνω κάτοχος ἐνὸς ἐπίπλου, πού κανέναν σ' ὅλην τὴν χώρα πού μαζεύει ἀρχαῖα πράγματα σπάνια δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἄλλο σὰν αὐτό: νά, αὐτὴ ἐδῶ ἡ καρέκλα. Γιὰ δὲς τὴν! Καταλαβαίνεις τί θησαυρὸς πού εἶναι! Δὲν τὴν πουλῶ γιὰ ὁλόκληρη περιουσία, μὰ τὸν Θεό! Καὶ ἀπὸ ἀφορμὴ αὐτῆς τῆς καρέ- κλας θὰ ἤθελα νὰ πωῶ μαζί σου ἕνα ποτηράκι, ἂν δὲν ἔχῃς ἀντίρρηση. Νὰ παραγγείλω; Ὁχι; Μὰ, τίς ἀγγελίες μπορεῖς κι' αὐριο νὰ τίς κολ- λήσῃς...

[Ἀκολουθεῖ]

[Μεταφρασ. Τ.]

ΚΝΟΥΤ ΧΑΜΣΟΥΝ

ΙΣΤΟΡΙΕΣ

Κάτω ἀπὸ τὸν μελαγχολικὸν τίτλο, πού ἀναγ- κάζει τὸ βλέμμα νὰ στραφῇ πρὸς τὴν ἀνά- μνησιν, ἔχει πειὰ τὸν τόπο τῆς ἡ Σπεράντσα Καλό. Ἐφυγε, εἶνε ἀλήθεια. Κι' ἂν ἡ ἀτμο- σφαῖρα ἡ μαγικὴ δὲν διελύθη ἀκόμα, — σημαί- νει πὼς ἦταν πυκνὰ γεμάτη ἀπὸ τὸ ἐγὼ τῆς. Ὅμως τὸ ἐγὼ πού μένει σὲ μιὰν ἀτμοσφαῖρα, διαλύεται. Ἡ κοιμησιασμένη ψυχὴ πού ρίπτε- ται σὰν τροφὴ στὸ πλῆθος, κι' αὐτὴ χωνεύεται εὐκόλα. Μόνον οἱ ἰδιαίτερα αἰσθαντικοὶ διατη- ροῦν πιαντοτεῖνὰ τὸ πνεῦμα τῆς οὐσίας, καὶ μόνον σ' ἐκεῖνας ἀποτυπώνεται ἡ ἐπίδρασις.

Ἀς χαίρωνται ὅσοι αἰσθάνθηκαν τὴν ψυχὴν τοῦ ἰδίου δακρυδόχῃν ξεχειλισμένην στὸ ξεκί- νημα τῆς Σπεράντσας Καλό — καὶ σὲ κάθε παρόμοια θλιβερῇ στιγμῇ. Ἀπέχουν γιὰ πάντα ἀπὸ τὰ Διονύσια τῆς Ζωῆς, καὶ παραδίδουν τὸ ὄνομα τοῦ ἀνθρώπου. Μὰ γι' αὐτὸ ἔχουν καὶ τὸ δικαίωμα νὰ ρίχνουν ψηλότερα τὴν ἀκτῖνα τοῦ πόθου των, καὶ φθάνει νὰ ποιήσῃς βαιθεῖα, γιὰ νὰ ἀποκτήσῃς καὶ τὸ πειδὶ ἀδύνατο.

Τώρα ἡ Σπεράντσα Καλό βρίσκεται στὴν Ἰταλία, καὶ βλέπω τὴν Στάελ, τὸν Δάντη καὶ τόσους ἄλλους, νὰ τῆς τείνουν διαχτυκὰ τὰ ἀέ- τόχους χέρια των. Ἡ Στάελ τῆς δείχνει τὸ Καπι- τῶνιον. Ἡ θλιβερὴ Σπεράντσα χαμηλώνει τὸ βλέμμα, προτιμώντας νὰ κυτᾶξῃ κατὰ τοὺς ἡσυχους τάφους.

Γυναῖκα, μὲ τὴν παντοτεινὴ νοσταλγία τοῦ θανάτου, καὶ τὴ στιγμῇ πού σοῦ ἀνοίγεται ἡ Ὠραία Πύλη, γιὰ νὰ περάσῃς στὸν ἀπάτητο ἀνθῶνα τῶν περρωτῶν.

Κι' ἂν παλεύουν μέσα σου οἱ δυὸ γίγαντες πόθοι,

Κι' ἂν διαδοχικὰ ἰσκιωφωτίζεσαι ἡ ψυχὴ σου,

Κι' ἂν συχνὰ πέφτῃς τὸ ξεφυλλισμένο λου- λοῦδι στὴν ἀντίθετη πάλιν κάποιον κρυφὸν ἀνέ- μων, ἐκέρδισες τὴν ἡμέρα — Τί σὲ μέλει!

Ἐνα ἀπὸ τὰ μυστήρια τῆς ζακυνθινῆς γῆς θὰ μείνῃ καὶ ὁ κ. Γρηγόριος Ξενόπουλος. Σήμερα στήρια ὄχι. Περίεργα ἔπρεπε νὰ εἰπῶ. Σήμερα ναι, αὐριο τὸ ἀντίθετο. Μιὰ σὶν οὐρανὸ καὶ μιὰ κλο. Ὁ κ. Ξενόπουλος εἶνε φυσικὰ ἀγαθός. Καὶ ἔκαμιν ἡ φύσις, ἔλεγα προχθὲς σὲ φιλικὸν κύ- κλο. Ὁ κ. Ξενόπουλος εἶνε φυσικὰ ἀγαθὴν μεταβα- ῖπως ὅλοι ξεύρουμε, «φύσιν ἀγαθὴν μεταβα- λειν οὐ ράδιον». Ἀγαπᾷ, ἐνθουσιάζεται. Ἐπειτα λειν οὐ ράδιον. Ἀγαπᾷ, ἐνθουσιάζεται. Ὁ κ. Ξενόπου- τὸν λόγον — καὶ διαμαρτύρεται.

λος δὲν διορθώνεται. Πρὸς ἔπαινον τοῦ βέβαια, — μὰ δὲν διορθώνεται.

Τὸ τελευταῖον θῦμα πού βοῆκε στὸν δρόμον ἡ ἀγαθότης τοῦ φίλου συναδέλφου καὶ συνερ- γάτου μου εἰς τὸ περιοδικὸν αὐτό, εἶνε ἡ Ἑλπίς Καλογεροπούλου. Ἐκεῖνος μᾶς τὴν πρωτοπα- ρουσίασεν, ἐκεῖνος πρωτοχάλασε τὸν κόσμον, σὰν ἀκόμα ἡ Ἑλπίς δὲν ἦταν ὅτι εἶνε σήμερα. Τώρα ἐκεῖ- νοι πού ἐνθουσιάζονται εἶνε... ὑστερικοί. Ἐγὼ θὰ ἐξακολουθῶ νὰ κηρύττω τὴν ἀγαθότητα τοῦ συναδέλφου καὶ εἰς τὸν ἄλλον κόσμον.

Κι' ὁ προχθεσινὸς Βάκχος ἔχει τὴν ἱστορίαν του. Εἴκοσι-τριάντα μαθηταὶ τοῦ Πολυτεχνείου τὸν ἔπλασαν στὰ ὑπόγεια τῆς μεγάλης σχολῆς. Στὸ πλάσιμο τοῦ μυθικοῦ θεοῦ ἐβοήθησαν καὶ οἱ καθηγηταὶ των, — τῆς γλυπτικῆς καὶ τῆς ζω- γραφικῆς. Ἐτσι ἐπαρουσιάσθη ὁ Βάκχος πού εἶδαμεν, ζυμωμένος μὲ πηλὸν καὶ μὲ ἰδρώτα ἡμέρας καὶ νυκτός.

Ἦταν ὑψηλός, δυνατός, καλοδεμένος, ἴδιος γίγαντας, καὶ ἐπιχαλκωμένος. Γύρω του χορὸς ἀπὸ τοὺς ὑποτελεῖς του ἀνθρώπους τοῦ ἐξυ- μνοῦσε τὴν δύναμιν. Οἱ πολύχρωμες χλαμύδες ἀνεμίζοντο εὐμορφα, καὶ ἀνάμεσα ἀπὸ τὸν ση- μερινὸν κόσμον ἐπέρασαν αἰθέρια κάποια ὄσας τῆς ἀρχαίας ζωῆς.

Μὰ τί νὰ τὸν κάμωμεν τὸν Βάκχον πού τὸ πνεῦμα του καὶ ἡ ἐννοία του ἀπέχει τόσο πολὺ ἀπὸ τὸ πνεῦμα καὶ ἀπὸ τὴν ἐννοίαν τῆς ἐπο- χῆς μας.

Ἐνα χάος στὴ μέση, ἀπὸ ἐκεῖνα πού δημι- ουροῦν οἱ καιροὶ διὰν ἀπέχουν μεταξύ τους. Πὼς κάνεις νὰ γεμίσῃ τὸ χάος, ὥστε οἱ μὲν νὰ συνδέωνται οἱ ἀπομακρυσμένοι αὐτοὶ καιροὶ. Μάταια. Οἱ ὄγκοι πού ὑψώνονται στὴν νύχτα τοῦ παρελθόντος, σύμβολα πειὰ ζωικῶν καὶ πνευματικῶν καταστάσεων, δὲν ἔχουν καμιάν ἐλαστικότητα. Ἀκίνητες στὴν θέσιν τους οἱ ἐπο- χές, δὲν τρέχουν πρὸς τὸν ἀνθρώπον, δὲν ἐνδια- φέρονται γιὰ τὴν κίνησιν πού ἐδυναμώσε τὴν ἐξέλιξιν τῆς ζωῆς. Ἀποτραβηγμένες, περιμένουν τὸν ἀνθρώπον νὰ γυρίσῃ πρὸς αὐτές, σὰν κο- σμολογικὴν προσκηνήτης, πού ὀφείλει νὰ χα- ρετίσῃ κάθε ἐρεῖπιον περασμένης λαοκρατίας.

Στὴν ἐφετεινὴν μας ἀποκρητὴ, συνέβη τὸ ἀντίθετον. Ἐπιάσαμεν ἀπὸ μιὰν ἄκρην τῆς τῆς ἰδέας τοῦ Βάκχου, καὶ τὴν ἐτραβήξαμεν, τὴν ἐτραβήξαμεν. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς αὐθαδείας

ήταν να ιδούμε το συμβολικό του ανάστημα, σκαλωμένο στην κορυφήν ενός βάρους. Έτσι, ρεζίλειμένος ο θεός των αρχαίων Ελλήνων, επέγραψε τις πλατείες και τους δρόμους, — πού πειά δεν είχαν την όνειρεμένη λιτότητα, και δεν αντηχούσαν από το «εὐοὶ Βάκχε!» Οὐδὲ ἡχώ, οὐδὲ ἀντανάκλασις ἀπὸ τότε. Ἄλλοι ἀνθρώποι πειά.

Ἀνάμεσα ἀπὸ τέτοια φυλὴ ἀπροσανατόλιστη, ἐπέγραψεν ὁ Βάκχος, γελοιογραφία, στὸ σύνολον, τῆς ἀρχαίας δοξασίας. Τὸν εἶδαν οἱ Ἕλληνες, τὸν ἐχαιρέτησαν, ἐθαύμασαν τὸ κορμί του, — ἔτσι, λένε, τὸν ἐφαντάσθηκαν τὸν Βάκχον. Κι' ὅμως οὔτε τὸν θεὸν τοῦ πότου εἶδαν οἱ φτωχοί, μὰ οὔτε καὶ τίποτε ἄλλο. Ἄν οἱ καλοὶ μας τεχνῖται ἐκτίταζαν ἐμπρὸς τους, καὶ ζωντανὸ θὰ ἤμποροῦσαν νὰ μᾶς δώσουν. Οἱ ἀναμνήσεις τῆς συγχρόνου ζωῆς δὲν κοιμούνται βαθεῖα, κι' εὐκόλα ξυπνοῦν μέσα μας. Αὐτὸ τὸ ξύπνημα εἶνε ἡ συγκίνησις, τὸ «κάτι» ποὺ ζητεῖ κανεὶς γιὰ νὰ εἰπῇ πὼς ἐκέρδισε τὴν στιγμὴν. Ἀλλοιῶτα ὅλα χαμένα: ἡ δουλειὰ τῶν τεχνιτῶν στὰ ὑπόγεια τοῦ Πολυτεχνείου, ἡ χαρὰ τοῦ λαοῦ, ἡ ὀρθοστασία τῶν χιλιάδων ἀνθρώπων, τὸ χοῦμα, ἡ φωνὴ τῆς πένας μου. Ἐπειτα, αὐτὴ ἡ ἐπιτροπὴ τῶν ἐσόδων, — δὲν ἤμπορῶ νὰ ἐννοήσω πὼς εἶνε πάντα ἴδια ἀφοῦ τὴν ἀποτελοῦν κάθε φορὰ ἄλλα ἄτομα. Βραβεύει τὸν ὄγκον μιᾶς παραστάσεως, τὰ χρώματα ποὺ ἐξοδεύθηκαν, τὰ χρυσόχαρτα, καὶ τὸ ἀλλάγμα, ποὺ εἶνε καὶ μεγαλύτερο ὅσο περισσότεροι εἶνε οἱ μοσχομάγκες τῆς μασκαριάς. Κι' ὅμως ἔπρεπε ἡ ἰδέα νὰ παίρνῃ τὸ μεγάλο βραβεῖο, τὸ σύμβολο, ἡ ἀλληγορικὴ εἰκὼν, — ὥστε μιὰ ἡμέρα νὰ ἐκπληρώσῃ κάποιον προορισμὸν αὐτῇ ἡ ἀνοστή ἐσότη. Τὴν μύησιν τοῦ λαοῦ, διὰ τῆς φαιδρᾶς μορφῆς, στὴν ἀγάπην τῶν πνευματικῶν τελετῶν.

Κάθε φορὰ ποὺ ἀκούω μιὰν ἰδέα, σκύβω νὰ κυττάξω τὴν γῆν ποὺ τὴν ἐβλάστησε. Κι' ἂν εἶνε ἡ γῆ θετική, κι' ἂν δὲν σαλεύῃ, σὰν ἐκεῖνες ποὺ κρύβουν ἡφραίσεια, — πιστεύω. Ἡ ἱστορία τοῦ φωσφορισμοῦ, ποὺ ἐταξινόμησε τὶς τσακμακόπετρες δίπλα στοὺς κενοδόξους ἀνθρώπους, δὲν μὲ ἀφίνει νὰ δώσω προκαταβολικὴν τὴν πίστιν μου.

Καὶ ὅχι τίποτε ἄλλο, μά, τὸ πνεῦμα τῆς κ. Βαρουξάκη, ποὺ ἀναγκαστικὰ ἐμελέτησε τὸν πρακτικισμό, μέσα στὴν ζωὴν ἐνὸς σχολείου, μὲ πείθει γιὰ τὸ καλὸ ἀποτέλεσμα. Ὁ «Σύλλογος τῆς ὑγιεινῆς» ποὺ ἔγινε ἀπὸ καθηγητὰς καὶ ἀπὸ κυρίες ἐργατικῆς ἔχει ἓνα εὐγενικὸ πρόγραμμα.

Νὰ ιδρῶσιν συνίτια, λουτήρες, ἐξοχικὲς ἐορτές, ὑπαίθρια σχολεῖα γιὰ τὰ φτωχὰ παιδιὰ.

Ἡ κ. Βαρουξάκη τὴν ἀνάγκην τοῦ Συλλόγου δὲν τὴν ἐφαντάσθηκε ἀπὸ τὸ σαλόνι τῆς, μὰ τὴν εἶδε μὲ τὰ μάτια τῆς ἀπὸ τὴν κρύα ἐποπτικὴ ἔδρα. Νὰ, τί μὲ πείθει πὼς θὰ καταναλωθοῦν ψυχικὰ κεφάλαια, καὶ ὅχι φρονὲς γιὰ τὴν ἐνσάρκωσι τοῦ ἔργου. Οἱ κόρες, περνώντας ἐμπρὸς τῆς ἦσαν χλωμὲς κι' ἀδύνατες, — τίς εἶδε. Τὸ κῆμα τῆς βιοπάλης φουσκώνει ἀπὸ τὰ σκαλιὰ τοῦ σχολείου, ὅταν εἶνε γραφτό.

Καὶ τὸ βράδυ μὲ τὴν δύση, ξεκινοῦσαν κυρτές, ἐξηντλημένες, μὲ λίγο ψωμί σὰν λάσπη στὸ στομάχι, καὶ τὸ ἄλλο πρωὶ ἤρχοντο ἀκόμα χλωμότερες στὸ σχολεῖο. Τὰ μάτια τῆς, σὰν φωτογραφικὴ μηχανή, ἔπαιρναν τὴν πρώτη τους πρωτὴν εἰκόνα. Νὰ τὸ δῶμα τὸ ἀφάνταστο, ποὺ πρέπει νὰ ζήσης ἀνάμεσά του γιὰ νὰ τὸ νοιώσῃς. Ἔτσι σιγὰ-σιγὰ, ἡ καθημερινὴ ἀντίληψις αὐτοῦ τοῦ δράματος ὑψώθη σὲ πόνον κι' ὁ πόνος ἐβγήκε σὲ κραυγὴν. Ἐγινε ὁ «Σύλλογος τῆς ὑγιεινῆς» καὶ ἡμέρες ὥραιες καὶ εὐθυμίες ξανοίγονται γιὰ τὰ φτωχὰ παιδιὰ τῶν σχολείων τὸ γέλιο καὶ ἡ ὑγεία θὰ τοὺς προσφέρεται φθινότατα. Πειά, δὲν θὰ βλέπουν τοὺς παραδείσους τῆς ζωῆς ἔξω ἀπὸ τὰ κάγκελα. Μὲ μιὰ δεκάρα θὰ λουζονται, θὰ τρῶνε, θὰ πηγαίνουν εἰς ἐκδρομὲς, θὰ χαίρωνται τὸ φῶς καὶ τὸν ἥλιο, θὰ βλέπουν. Θὰ βλέπουν τὸ περισσότερο, — τίς σκιερὲς τῶν ἀγρῶν μας, ποὺ δὲν ἤμπορεῖ νὰ τις φαντασθῇ ὁ ἄβγαλτος φτωχὸς ἀνθρώπος, μέσα ἀπὸ τὰ σίδερα τοῦ παραθυριοῦ του.

Νὰ λοιπὸν τὰ ἔργα, καὶ πιστεύσατε ὅτι: πρέπει ἀπὸ κοντὰ νὰ ἰδῇς τὴν θαλασσοταραχὴν γιὰ νὰ νοιώσῃς τὸ μαρτύριο τῶν ναυαγῶν. Τότε θὰ φωνάξῃς: Ἔ, σεῖς ποὺ στέκεσθε μακρινότερα! βοηθήσατε νὰ φτιάσωμε τὰ σωσίβια γιὰ νὰ μὴ χάνωνται ἄδικα οἱ ψυχές.

Ὁ κ. Σῆμος Μενάρδος εἶνε ὁ καθηγητὴς τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων, ποὺ διωρίσθη τελευταῖα στὸ Πανεπιστήμιον. Τὸ πρῶτον τοῦ μάθημα ἦτο μιὰ πυκνὴ παρέλασις τῶν πνευματικῶν ἐποχῶν ἀπὸ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς. Ἀναλύοντας τὸ ἔργον καὶ τὴν σκέψιν τῶν Βυζαντινῶν, παρουσιάσθηκεν ἓνας ὑψηλὸς καὶ μελαγχολικὸς παρατηρητής. Πνεῦμα βιβλικὸν τότε ἐπλαισίωσε τὸν λόγον του, καὶ ἀφθονὴ λυρικὴ ἔκφρασις ἀνέβλυσε ὅχι πειὰ ἀπὸ τὸν νοῦν, μὰ ἀπὸ τὴν ψυχὴν τοῦ διδασκάλου, ποὺ εἶχε αἰσθανθῇ ἰδιαίτερα τὴν ἐποχὴν. Σὰν ἔφθασε στὰ χρονικὰ τῆς δουλείας, ὁ λόγος του ἔγινε λιγώτερο ψυχικὸς

καὶ ζωγραφικὸς, μὰ περισσότερο πατριωτικὸς, καὶ ἴσως μὲ κάποιαν δόσιν ρητορείας.

Ὡς σύνολον ἦτο μάθημα ὥραϊον ἐξαιρετικῶς διδασκάλου, — μὲ προσόντα βαθυτέρας μελέτης, καὶ νεωτέρας ἐκφράσεως τῶν πραγμάτων.

Τὴν σειρὰν τῆς διδασκαλίας τοῦ κ. Μενάρδου θὰ ἔπρεπε νὰ τὴν παρακολουθήσουν καὶ οἱ λόγιοι τῆς ἐποχῆς. Πολλὰ θὰ εἶχαν νὰ μάθουν.

Οἱ φοιτηταὶ ἐτίμησαν μὲ πολλὴν ἐνθουσιασμὸν τὸν νέον καθηγητὴν τῆς Γραμματολογίας, ποὺ συγκινημένος ὕστερα ἐδέχετο τὴν παρουσίαν των. Παλαιοὶ καὶ νέοι τῆς Πανεπιστημιακῆς ἔδρας, συγγράφει καὶ λόγιοι, ἀκροάσθηκαν τὴν διδασκαλίαν μὲ ἀληθινὸν ἐνδιαφέρον.

Ὁ Ἕλλην πρωθυπουργὸς ἐκδηλώνεται μιὰ ἀρκετὰ παράξενη φύσις. Αἷμα τολμηροῦ Ἀμερικανοῦ μὰ καὶ ὄνειρο ποιητοῦ τῆς Ἀνατολῆς — ἤμπορεῖ νὰ εἰπῇ κανεὶς πὼς ἀποτελοῦν δυὸ ἀπὸ τὰ κυριώτερα χαρακτηριστικὰ του. Μετὰ τὸν κ. Ἀργυρόπουλον, τὸν ἐπιστήμονα ἀεροπόρον, ὁ κ. Βενιζέλος εἶνε ὁ δεύτερος. Δίπλα στὸν ἐξησχημένον, ἔλαβε τὴν θέσιν αὐτός, ποὺ ἤξευρε τοὺς κινδύνους μόνον, τοῦ ταξιδιοῦ τῶν οὐρανῶν. Μὲ ἀλαφροπιδήματα ἀνέβηκε τὰ ἀέρινα σκαλο-

πάτια, τὸ φτερόμενο, ὅπως αἰσθητικώτατα τὸ ἐκάλεσε ὁ κ. Ποριώτης, δίδοντας τὴν ἡδονὴν τῶν πτερυγῶν στοὺς δύο Ἰκάρους. Ἀπὸ κάτω ὁ κόσμος ἔστελνε εὐχές, ἀκολουθώντας τὴν τύχην καὶ τὸν δρόμον τους. Ὅταν ἐξαναπάτησε τὴν γῆν, ποὺ ἦταν στερεά, ὁ κ. Βενιζέλος ἐλυπήθη. Γύρω του ἡ ἀκινήσια τῶν ἐγκοσμίων τοῦ ἐφάνηκεν σὰν μιὰ μεγάλη ἀσχημιὰ, ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ γυμνάσῃ τὴν ψυχὴν τῶν ἀνθρώπων σὲ καμιάν τόλμην. Καὶ μιὰ σιγανὴ ὀμιλία ποὺ εἶπε σὲ κάποιον φίλον του, εἶχε ὅλη τὴν πικρίαν αὐτῆς τῆς σκέψεως. Ἀλήθεια, σὰν γευθῇ κανεὶς κατὰ πειρὸ ὑψηλό, σὰν ἐπιχειρήσῃ κατὰ λιγώτερον ἀνθρώπινον, καὶ ξαναγυρίσῃ ὕστερα στὸν κοινὸν δρόμον, ἴσως μὲ τὴν χαρὰν τοῦ θᾶναι κι' ὁ πόνος του.

Ἔτσι, ἔγινε τὸ πρῶτο ἀέρινο ταξίδι, καὶ ἡ ὥραία Ἀττικὴ, ὅτι ἐστρώνετο μὲ τὴν χλόην τῆς ἀπεκαλύφθη στὰ μάτια δυὸ Ἑλλήνων.

Ὁ πρωθυπουργὸς ἔκαμε τὴν ἀρχὴν. Τὰ παιδιὰ του οἱ Ἕλληνες ἄς τὸν ἀκολουθήσουν, — ἄς μιμηθοῦν πειρὸ πολὺ τὴν τάσιν του πρὸς τὰ τολμηρὰ ὄνειρα. Τότε κι' αὐτοὶ θὰ φθάσουν ψηλά, ἀκόμα ψηλότερα, ὅσο φανταστοῦν, γιὰτὶ ἡ ἰδέα ἔχει ἀτελείωτον θόλον, καὶ εἶνε ἓνας δεύτερος οὐρανός.

ΕΙΡΗΝΗ ΠΟΛ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΝΡΥ ΝΤΕ ΡΕΝΙΕ

Ο ΝΕΟΣ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΣ

Σ' ἓνα παλαιὸ τῆς Ἰταλίας παλάτι ζῇ, ὅπου οἱ τοῖχοι εἶναι ζωγραφισμένοι μὲ πορτραῖτα καὶ μὲ οἰκόσημα. Συλλογισμένος διαβαίνει μέσα ἀπὸ τίς αἴθουσες πρὸς τὸ βράδυ κατεβαίνει ἀπὸ τὴ σκάλα τὴ μαρμαρένια στὸν κῆπο, τὸν πλακοστρωμένον σὰν αὐλή, νὰ δνειροπολήσῃ πάνω στὴ ζωὴν τοῦ ἀνάμεσα στὶς κρήνες καὶ τίς στέφνες τὴν ὥρα ποὺ οἱ μαῦροι κύνες εἶναι ἀνίσχυοι γιὰ τὴ φωνὴν τους, κ' ἓνα παγόνι, μοναχικὸ σὰν βασιληᾶς, φαίνεται νὰ ρουφᾷ μὲ μεγαλοπρέπεια τὸ περήφανο σβύσμιον χρυσοῦ δειλινοῦ. Ὁ Ρενιέ εἶναι μελα-

ΑΝΡΥ ΝΤΕ ΡΕΝΙΕ

χολικὸς ποιητής: δυὸ λέξεις ξεπετοῦν πολὺ συχνὰ μέσα στοὺς στίχους του: χρυσάφι καὶ πεθαμένα. Καὶ εἶναι ποιήματά του ποὺ ἡ ἐπιμονὴ αὐτῇ ὁμοιοκαταληξίᾳ — or, mort — ἡ φθινόπωρινὴ καὶ βασιλική, φοβίζει. Στὴν τελευταία του συλλογὴ θὰ ὑπάρχουν, χωρὶς ἀμφιβολία, περισσότεροι ἀπὸ πενήντα στίχοι ποὺ τελειώνουν ἔτσι: πουλιὰ χρυσά, κύνες χρυσοί, κρήνες χρυσές, λουλούδι χρυσὸ καί: λίμνη πεθαμένη, ἡμέρα πεθαμένη, ὄνειρο πεθαμένο, φθινόπωρο πεθαμένο. Πολὺ περίεργη ἐπιμονὴ καὶ ποὺ δείχνει ὅχι φτωχὸ λεξιλόγιον — τὸ ἐναντίον μάλιστα — ἀλλὰ μιὰν ἐκδηλωμένην ἀγάπην πρὸς ἓνα χροῖμα ἐξαιρετικὰ πλούσιο καὶ ἓναν πλοῦτον πένθητον σὰν τῆς δύσεως, πλοῦτον ποὺ πάει νὰ σκοτεινιάσῃ.

Εἶναι λέξεις ποὺ τοῦ ἐπιβάλλονται ὅταν θέλει νὰ ζωγραφίσῃ τὰς ἐντυπώσεις του καὶ τὸ χροῖμα τῶν ὄντων του. Ἔτσι, καὶ σ' ἐκεῖνον ποὺ θέλει νὰ τὸν παρουσιάσῃ, ἐπιβάλλονται μερκαὶ λέξεις. Καὶ πρῶτα-πρῶτα, αὐτὴ ποὺ τὴν ἔχω εἰπῇ καὶ ποὺ ξανάρχεται ὁλόενα: πλοῦτος.

Ὁ Ρενιέ εἶναι ὁ πῖο πλούσιος ποιητής — πλούσιος σὲ εἰκόνες. Κασέλες γεμῖνες, ὑπόγεια γεμῖνα ὁπού, ἀκατάπαντα, σκλάβοι τοῦ φέρονον πανέριον ξεχειλισμένα, καὶ σπάταλα τὰ σκορπᾷ πάνω στὰ λαμπερὰ σκαλοπάτια τῆς μαρμαρένιας του σκάλας· καταρράκτες πολύχρωμοι ποὺ τρέχουν ἀφρίζοντας, ἤρεμοι κατόπι, νὰ σχηματίσουν λίμνες καὶ λιμνοθάλασσες ποὺ δέχονται ἕνα φῶς. Ὅλες οἱ εἰκόνες δὲν εἶναι καινούριες. Ὁ Βεραϊνὸν προτιμᾷ ἀπὸ τὶς πῖο πιστὲς καὶ ἀπὸ τὶς πῖο ἔμορφες εἰκόνες ποὺ ἔχουν ἔως τώρα γραφῇ, ἐκεῖνες ποὺ δημιουργεῖ ὁ ἴδιος· ἀκόμα καὶ μὴ ἐπιτυχημένες ἢ ἄτεχνες. Ὁ Ρενιέ δὲν περιφρονεῖ τὶς παλαιὲς μεταφορὲς· τὶς ξαναδουλεύει καὶ ἀλλάζει τὸ πλαίσιον, βάνοντας καινούριον περιβάλλον καὶ ἔννοιες ἄγνωστες ἀκόμα: "Ἄν, μέσα στὶς εἰκόνες αὐτὲς τὶς ξαναδουλεμένες, εἶναι καμιά ἀπὸ νέον ὑλικό, ἢ ἐντύπωσις ποὺ θὰ δώσῃ ἢ ποιήσῃ αὐτὴ δὲν θὰ εἶναι λιγώτερο πρωτότυπη." Εἰσι ἐργαζόμενος, φεύγει κανεὶς ἀπὸ τὸ παράδοξο καὶ τὸ σκοτεινό. Ὁ ἀναγνώστης δὲν πέφτει ξαφνικὰ μέσα σὲ δαίδαλο· ξαναβρίσκει τὸν δρόμο του, καὶ ἡ χαρὰ του νὰ δρέψῃ νέα λουλούδια, γίνεται διπλὴ ἀπὸ τὴ χαρὰ ποὺ τὰ λουλούδια αὐτὰ δὲν τοῦ εἶναι ξένα.

Τέτοια ποιήσις ἔχει βέβαια ἕνα χρώμα δικό της. Ὁ Ρενιέ ξέρει νὰ εἰπῇ μὲ στίχους ὅτι θέλει λεπτότατη ἢ τέχνη του μεταχειρίζεται ἀποχρώσεις ὄνειρεμένες ποὺ δὲν ἔμπορεῖς νὰ τὶς ὀρίσῃς, φόρμες φανταστικές, διακόσμους φευγαλέους· ἕνα χέρι γυμνὸ ποὺ ἀκουμπᾷ, λίγο μαζωμένο, πάνω σὲ τραπέζι μαρμαρένιο, ἕνας καρπὸς ποὺ ταλαντεύεται ἀπὸ τὸν ἄνεμο καὶ πέφτει, μιὰ τεχνητὴ λίμνη ἐγκαταλειμμένη, αὐτὰ τὰ τιποτένια πράγματα ἀρκοῦν, γιὰ νὰ βγῇ ἕνα ποίημα τέλει καὶ καθάριο. Ὁ στίχος του ἔχει μέσα του τὴν ἐπικύρησιν μὲ λίγες συλλαβὲς μᾶς ἐπιβάλλει τὸ ὄραμά του.

Ξέρω νερὰ θλιμμένα, ὁποῦ τὰ βράδυα ξεψυχοῦν
[στὴν ἀγκάλη τους]
Λουλούδια ποὺ κανεὶς δὲν τὰ κόβει, πέφτουν
[μέσα ἑνὲς ἑνός].

Ἀκόμη πολὺ διαφορετικὸς ἀπὸ τὸν Βεραϊνὸν, εἶναι ἀπόλυτος κύριος στὴ γλῶσσα· εἴτε ἐργάσθηκε πολὺ σ' ἕνα ποίημα, εἴτε γλήγορα τὸ ἔγραψε, καμιά προσπάθεια δὲν φαίνεται καὶ παρακολουθεῖς, ὅχι χωρὶς ἀπορία ἢ χωρὶς θαν-

μασμό, τὸν εὐγενικὸ καὶ εὐδὴν καλπασμὸ τῶν ὁραίων αὐτῶν στροφῶν, ποὺ εἶναι δρομάδες λευκὲς, χρυσοσελωμένες, καὶ τρέχουν μέσα στὴ δόξα τῆ βραδυνῆς.

Πλούσια καὶ λεπτὴ ἡ ποιήσις τοῦ Ρενιέ, ποτὲ δὲν εἶναι ἀπολύτως λυρική. Κλείνει μιὰν ἰδέα μέσα στὸν λουλουδισμένον κύκλο τῶν μεταφορῶν του· καὶ ὅσο ἀόριστη ἢ πλατειὰ καὶ ἂν εἶναι ἡ ἰδέα αὐτή, ἀρκεῖ γιὰ νὰ εἶναι καλοδεμένο τὸ περιδέραιον· τὰ μαργαριτάρια εἶναι συγκρατημένα μὲ μιὰ κλωστή, κάποτε ἀόρατη, μὰ πάντα στερεή.

Τέτοιοι οἱ στίχοι αὐτοί:

Τόση χλωμάδα εἶχε χθὲς ἡ ἀγλή
Πάνω στὰ ἡμέρα λειβάδια καὶ τοὺς νερότοπους,
Καὶ τὸ ξημέρωμα πιά
Ἐνα παιδί φθάνει ἀνάμεσα στὰ χορτάρια
Κι' ἀπάνω τους ἀπλώνει
Τὰ χέρια του τ' ἀγνὰ ποὺ κόβουν ἀσφροδελοῦς.

Βαρὺ ἀπὸ τὴ θύελλα τὸ μεσημέρι κι' ἀνήλιαγο
Στὸν κῆπο τὸν πεθαμένον ἀπὸ δόξα μέσα σὲ
Λιθαργικὸ ἀπὸ λουλούδια καὶ δέντρα· [ὑπνο
Σκληρὸ στὴν ὄψιν τὸ νερὸ σὰν μύριμαρο.
Χλιαρὸ τὸ μάρμαρο σὰν νερὸ φωτεινὸ.
Καὶ τὸ παιδί ποὺ ἦρθε ἦταν ἔμορφο
Ντυμένο μὲ πορφύρα καὶ χρυσοστεφανωμένο,
Καὶ γιὰ πολλὴν ὥρα ἔβλεπε ἀπὸ κλωνάρι σὲ
[κλωνάρι].
Μιὰ μιὰ τὶς παπαροῦνες νὰ ματώνουν μὲ τὸ
[αἷμα τῶν φύλλων τους]
Στὸ διάβα τοῦ ὁραίου παιδιοῦ.

Τὸ παιδί ποὺ ἦρθε τὸ βράδυ αὐτό, ἦταν γυμνὸ,
Ἐκοβε στὴ σκιά τραντάφυλλα
Ἐκλαιγε γιὰ νὰ ρθῇ.
Τραβιότανε στὸν ἥσκιο του μπροστά.
Στὸ παιδί αὐτὸ τὸ γυμνὸ
Γνώρισα τὴ Μοῖρα μου.

Ἀπλὸ ἐπεισόδιο μεγάλου ποιήματος, τὸ μικρὸ αὐτὸ τρίπτυχον ἔχει πολλὰ σημασίαι καὶ λέει διάφορα πράγματα ἂν τὸ ἀφήσῃς στὴ θέσι του ἢ ἂν τὸ διαβάσῃς μονάχο του· ἐδῶ, ζωγραφιὰ τῆς μοίρας ἐνδὸς ἀνθρώπου· ἐκεῖ, εἰκὼν γενικὴ τῆς ζωῆς. Εἶναι ἕνα ὑπόδειγμα γιὰ τὸν ἐλεύθερον στίχο, ἀληθινὰ τέλει καὶ δουλεμένο ἀπὸ ἕναν ἀριστοτέχνη.

[Μετάφρ. Μ.]

PEMY NTE ΓΚΟΥΡΜΟΝ

ΠΑΛΗΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΑΠΟΚΡΕΩ

Εἰς τὴν σελίδα ταύτην μᾶς ἐνδιαφέρει ὁ βυζαντινὸς ἑλληνισμός, ποὺ εἶνε καὶ ὁ ὀλιγότερον γνωστὸς ὑπὸ τὴν κοινωνικὴν του ὑπόστασιν. Διότι, ὅπως οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Ῥωμαῖοι, εἶχον καὶ οἱ Βυζαντινοὶ τὰς ἡμέρας τῶν ὁργίων των, συγκεντρῶσαντες τὰ προτερήματα καὶ τὰ ἐλαττώματα τῶν δύο προκατόχων των εἰς τὴν κοσμοκρατορίαν λαῶν. Εἰς τὸ Βυζάντιον αἱ Ἀπόκρεω ἐφορτάζοντο ἀπὸ τῶν Χριστουγέννων μέχρι τῶν Φώτων, ἐκαλοῦντο δὲ Καλέν-δαι, Βοτά, ἢ Βρουμάλια. Τὸ τελευταῖον τοῦτο ὄνομα προέκυψε, κατὰ τὸν Τέτσην, ἀπὸ τὰς ἀρχαίας ἐφορτὰς τοῦ Διονύσου, ποὺ ὀνομάζετο ὡς γνωστὸν καὶ «βρώμιος»· ἄλλοι ὅμως, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ Βυζάντιος, προτιμοῦν τὴν παραγωγὴν τῆς λέξεως ἀπὸ τὸ λατινικὸν bruma, διότι αἱ ἐφορτὰ αὐταὶ ἤγοντο ἐν μέσῳ χειμῶνος, — ὅπως καὶ τὰ Βοτά ἐκ τοῦ vota (εὐχὴ) δημιωτέλης καὶ εὐφρόσυνος πανηγυρις, τελουμένη ἐν Ῥώμῃ τὴν γ' τῶν Νόνων τοῦ Ἰανουαρίου).

Ὁὕτως ὅμως ἢ ἄλλως, τὰ βυζαντινὰ Βρουμάλια ἤνοιγον εἰς τὸν λαὸν στάδιον παρακινδυνευμένων ἐλευθεριοτήτων, ποὺ δὲν ἀπέχον πολὺ ἀπὸ τὰ ὄργια τῶν ἀρχαίων Βακχικῶν ἐφορτῶν. Ἡ μέθη, ἡ ἀσέλγεια καὶ αἱ ἄγριαι βιαιότητες, ἰδίως μεταξὺ τῶν κάτω κοινωνικῶν τάξεων, προσελάλουν σκάνδαλα καὶ ἐγκλήματα, τὰ ὁποῖα δὲν ἴσχυεν ἡ πολιτεία νὰ περιορίσῃ ἢ νὰ προλάβῃ. Ματαιῶς συνετοὶ καὶ θεοσεβεῖς Ἀυτοκράτορες καὶ Πατριάρχαι προσεπαθίσαν νὰ περισώσουν τὴν κοινωνικὴν ἠθικὴν ἀπὸ τὰ γιγάντια κύματα τῶν ὁργίων αὐτῶν, ποὺ τὴν συνέτριβον ἀνηλεῶς. Ἡ διαρκὴς ἀποτυχία ἠνάγκασε τὴν ἐν Τρούλλῳ Οἰκουμένην Σύνοδον νὰ ἐκδώσῃ διὰ τοῦ Μβ' κανόνος τῆς καταγορηματικώτατον ἀφορισμὸν κατὰ τῶν Βρουμαλίων ἢ Καλενδῶν, τοιοῦτοτρόπως δὲ ἐπεριορίσθη τὸ κακὸν καὶ μετεδόθη μέχρις ἡμῶν ἀηλλαγμένον τοῦ ἀνατρεπτικοῦ διὰ τὰ ἥθη χαρακτήρος του.

ΧΟΡΟΙ

Ἀλλὰ καὶ οἱ χοροὶ τῶν Ἀποκρεῶ εἶχον ὡσαύτως τὴν προγονικὴν καταγωγὴν των εἰς τὴν βυζαντινὴν ἐποχὴν, ἐκδηλώσεις καὶ αὐτοὶ τοῦ γενικοῦ ἐξωφρενισμοῦ, ποὺ ἐβασίλευεν εἰς τὴν πόλιν κατὰ τὰς ἐφορτὰς τῶν Καλενδῶν.

Αἱ οἰκίαι, τὰ οἰνοπωλεῖα, οἱ θυμέλαι, τὰ ὑπαίθρια κέντρα, τὸ Παλάτιον καὶ αὐτὸ τὸ Πατριαρχεῖον ἀκόμη — εἶνε ἀπίστευτον, καὶ ὅμως εἶνε ἐξακριβωμένον — ἀντήχουν ἀπὸ τὰ ἤματα καὶ ἀπὸ τὸν δαιμονιάδην θόρυβον τῶν χορευτῶν. Ὁρχησταὶ καὶ ὁρχηστρίδες, διάσημοι διὰ τὴν καλλονὴν ἢ διὰ τὴν ἐκδοτον ζωὴν των, ἐπεδείκνυν τὴν τέχνην καὶ τὰ θεληγμένα των εἰς τοὺς κεχρηναίους, καὶ ἀνεργίζον τὸ χορευτικὸν πάθος καὶ τὴν ῥοπήν πρὸς τὴν ἀσέλγειαν, τὴν μέθην, καὶ τὰ ὄργια. Εἶχε δὲ προσλάβῃ τὸσον ἐπίσημον χαρακτῆρα ἡ ἀνάγκη τῶν χορῶν, ὥστε καὶ αὐτὸς ὁ Λογγίνος, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ἀυτοκράτορος Ζήνωνος, εἶχε δωρήσῃ εἰς τὴν Βασιλεύσαν τέσσαρας ὁρχηστὰς νάνους «ἐμμάλους μικρούς», προωρισμένους νὰ χορεύουν ἐνώπιον τοῦ πληθῶνος εἰς τὰ τέσσαρα κυριώτερα σημεῖα τῆς πόλεως. Καθένα ἀπ' αὐτοὺς εἶχον παραλάβῃ πρὸς διατροφὴν καὶ πλουσίαν συντήρησιν αἱ τέσσαρες μερίδες τοῦ Δήμου· ἀναφέρονται μάλιστα καὶ τὰ παρὰξένα ὀνόματα

των: Ὁ Ἀυτοκῶν, ἐπιλεγόμενος καὶ Καράμαλλος, περιφρῆμος καὶ εἰς τὴν παντομίαν ἀλεξανδρεὺς, εἶχε δοθῇ εἰς τοὺς Πρασίνους· ὁ Ῥόδος, ἐπιλεγόμενος καὶ Χρυσόμαλλος, ἀλεξανδρεὺς καὶ αὐτός, εἶχε δοθῇ εἰς τοὺς Βενέτους· ὁ Ἑλλάδιος εἰς τοὺς Ρουσσίνους· ὁ Μαργαρίτης, ἐπιλεγόμενος καὶ Κατσάμος, εἰς τοὺς Λευκοὺς. Ἀλλὰ καὶ ὁρχηστρίδες ἐπίσης ἦσαν περίφημοι ἐν Βυζαντίῳ, ἐκ τῶν ὁποίων ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ ἠκμασεν ἡ περίφημος Χρυσομαλλῶ, φίλη τῆς Θεοδώρας, κατόπιν δὲ ἡ Καρμαλλῶ, διὰ τὴν ὁποίαν μάλιστα ὁ Λεόντιος ἔχει γράφῃ καὶ ὀλόκληρον σύγγραμμα!

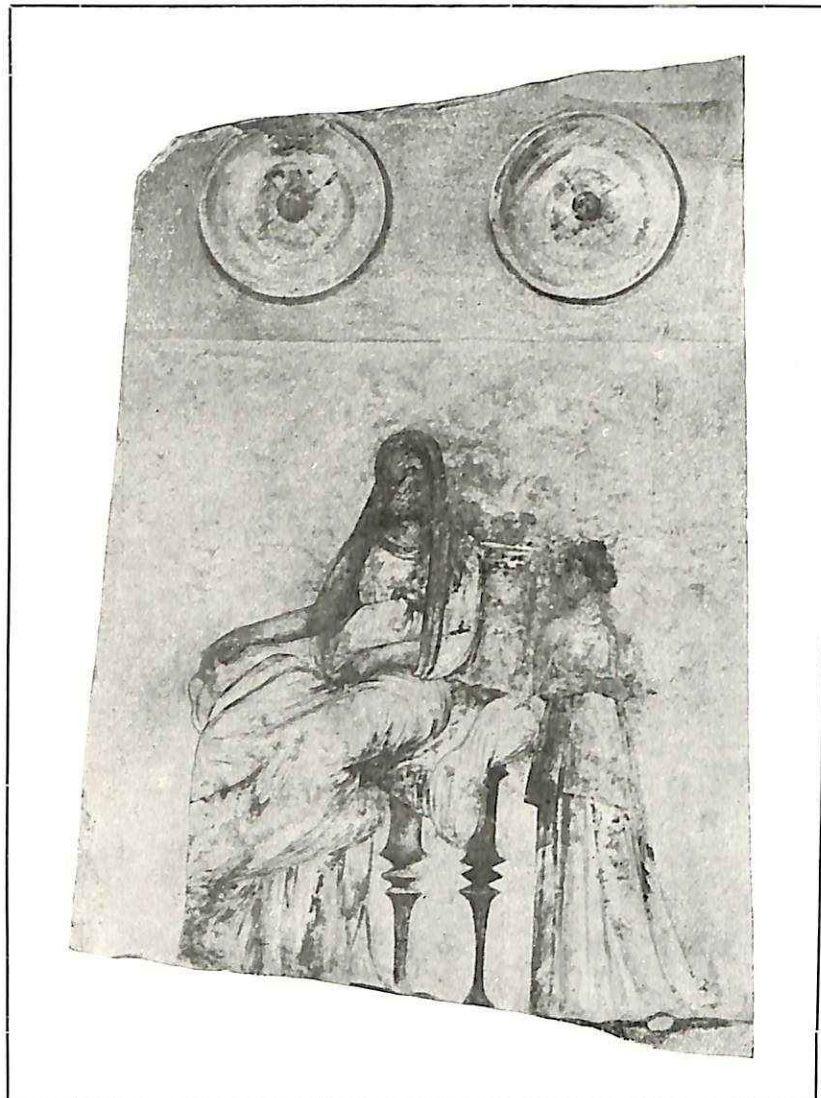
Ἐπὶ τῶν ὁμοίων καὶ αὐτοκρατορικοῦ χοροῦ, τῶν ὁποίων ἡ σεμνότης ἦτο ἀνάλογος πρὸς τὰ ἥθη τοῦ κυβερνῶντος αὐτοκράτορος. Ἰδίως ἐπὶ Μιχαὴλ Γ', τοῦ ἐπιλεγομένου Μεθύσου, ὁ ὁργιαστικὸς χαρακτῆρ τῶν ἀνακτορικῶν χορῶν εἶχεν ὑπερβῇ πᾶσαν δυνατὴν περιγραφὴν. Οἱ κατ' ἐθῆμον ὅμως χοροὶ, ἐπὶ σεμνῶν αὐτοκρατορῶν, ἐγίνοντο κατὰ τὸ ἀ' δωδεκαήμερον τοῦ ἔτους μὲ προσκλήσεις, ποὺ ἐκαλοῦντο Κλητώρια. Οἱ ἀνώτεροι ἄρχοντες — ὁ Δομέστικος τῶν Σχολῶν καὶ ὁ τῶν Νομῶν (στρατηγὸς) οἱ δὴμαρχοι τῶν Βενέτων καὶ τῶν Πρασίνων μὲ τοὺς ἐπίσημότερους δημότας των, οἱ Τριβούνιοι καὶ οἱ Βικάριοι, — ἔφερον εἰς τοὺς πόδας των «ποδόψελλα» (ἡχηρὰ κρόταλλα) καὶ ἐχόρευον γύρω τῆς βασιλικῆς τραπέζης εἰς τὸ θαυμάσιον τρίκλινον τοῦ Ἰουστινιανοῦ· ἔφερον προσέτι χρυσοκέντητα κοντομάνικα καὶ ἐβάσταζον «φέγγια» (φανάρια). Τὸ σύνθημα τοῦ χοροῦ ἐδίδετο ἀπὸ ὀρισμένον αὐλικόν, ἀνοίγοντα τοὺς δακτύλους «ἀκτινοειδῶς» καὶ κλείοντα αὐτοὺς «βοτρηδόν». Τέλος δὲ μετὰ τὸν χορὸν ἴσταντο οἱ χορευταὶ ἐνώπιον τῆς βασιλικῆς τραπέζης, ἐνθ' οἱ κράττει ἐφάναζον φαιδρῶς «ἐς!» — ποὺ θ' ἀντιστοιχῇ βέβαια πρὸς τὸ σημερινὸν «ἀμὰν κι' ἄς φέξη!» Ὁ χορὸς αὐτὸς ἐκαλεῖτο «Σάξιμον».

Ὁσαύτως ἄλλος ἀνακτορικὸς χορὸς ἐγίνετο εἰς τὸ λεγόμενον Σίγμα τοῦ παλατίου, θαυμασίαν αἰθουσαν μὲ τοίχους μαρμαροστόλιστους καὶ μὲ λαμπρὰν ὀροφήν, ποὺ τὴν ὑπεβάσταζον 15 κίονες ἀπὸ δοκίμιον λίθον. Ὁ χορὸς αὐτὸς ἦτο μᾶλλον λαϊκὸς καὶ ἐδίδετο εἰς ὀρισμένας ἐφορτὰς, εἰς τὸ αὐτὸ Σίγμα, καθὼς καὶ ἕτερος λαϊκὸς καὶ αὐτός, ὁποῦ ἐχόρευον μὲ λαμπάδας ἀναμμένες καὶ ἐλέγετο χορὸς τῆς «Φακλαραίας».

Ἀλλ' ἐκεῖνο βεβαίως ποὺ θὰ προκαλέσῃ ἐκπληξιν εἶνε ὁ χορὸς ποὺ ἐγίνετο καὶ εἰς αὐτὸ τὸ Πατριαρχεῖον, κατ' ἐθῆμον εἰσαχθὲν ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Θεοφυλάκτου τὸ 933. Οἱ Νοτάριοι, κρατούμενοι ἐκ τῶν χειρῶν ἐχόρευον μεθύσμενοι γύρω ἀπὸ τὰς εἰκόνας τῶν ἁγίων, κατὰ τὸν τρόπον τῶν ἀσεβῶν καὶ μὲ γέλωτας καὶ καγχασμούς, ὥστε ἡ ἐφορτὴ ἐκείνη δὲν διέφερε τίποτε τῶν Βρουμαλίων. Τὸ χορευτικὸν αὐτὸ ὄργιον διήρκεσε 200 ὀλόκληρα ἔτη, μέχρις ὅτου κατήργηθη ἀπὸ τὸν σεμνὸν Πατριάρχην Λουκᾶν Χρυσοβέργην.

ΚΟΥΛΟΥΜΑ

Περὶ τῶν λεγομένων «Κουλούμων», ἐγὼ τοῦλάχιστον δὲν ἔχω καμίαν πληροφορίαν, ἀναγομένην εἰς παλαιὰς τοῦ γένους ἐποχάς. Εἶνε κατὰ παρεμφερεῖς πρὸς τὴν «ἐσολοκρασίαν» τῶν ἀρχαίων; Εἶνε λείψανον ἄλλων ἐθίμων, ἀρριζόμενον καὶ αὐτὸ εἰς τὴν ἀρχαίαν θεοσεβίαν καὶ εἰς τὰ ἥθη των; Ὁ εἰδικὸς ἱστορικὸς ἂς δώσῃ τὴν λύσιν εἰς τὴν ἀπορίαν. Εἰς τὸ παρὸν θὰ περιορισθῶ μόνον εἰς τὸ γνωστὸν ἐθῆμον τῆς Καθα-

ΓΡΑΦΗ ΣΤΗΝ ΤΩΝ ΠΑΓΑΩΝ

ρᾶς Δευτέρας, τὸ ἐπικρατοῦν καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα, νὰ ἐξέρχονται οἱ διασκεδασταὶ τῶν Ἀπόκρεω εἰς τὰς ἐξοχὰς μὲ τὰ σαρακοστιανὰ ἐδῶδιμα, νὰ γευματίζουσιν, νὰ πίνουν καὶ νὰ χορεύουσιν εἰς τὸ ὑπαιθρον. Εἰς τὰς παλαιὰς Ἀθήνας, μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν αὐτῶν ὡς πρωτεύουσος, ἡ ἐορτὴ τῆς Καθαρᾶς Δευτέρας εἶχεν ἐπισημνότερον χαρακτῆρα καὶ ἀπ' αὐτὰς τὰς Ἀπόκρεω. Τὸ περισσὸν δίστιχον

Μασκαράδες καὶ πολῖται
στὶς κολῶνες νὰ βρεθῇτε,

διαπιστώνει τὴν παράδοσιν, ὅτι ὅλοι οἱ Ἀθηναῖοι, ἐξήρχοντο εἰς τὸ Θησεῖον, μὲ τὰς προσωπίδας δεμέναις

ὀπισθεν τῆς κεφαλῆς, καὶ ὑπεδέχοντο τὴν σαρακοστήν χορεύοντες καὶ τραγουδοῦντες

Καλῶς τὴν τὴ σαρακοστή
μὲ σκόρδα καὶ κρεμμύδια!

Οἱ ἀείμνηστοι πρότεροι Βασιλεῖς Ὁθων καὶ Ἀμαλία ἐξήρχοντο τακτικά καὶ συνεμερίζοντο τὴν λαϊκὴν πανήγυριν. Οἱ διασκεδασταὶ ἐπροθυμοποιεῖντο τοῖος πρώτος νὰ προσφέρῃ τὴν «πλόσκαν» ἢ «τοότραν» (ξύλινον δοχεῖον οἴνου φερόμενον δι' ἱμάντων), οἱ δὲ Βασιλεῖς ἔπινον μὲ τὴν κατάλληλον πρόποσιν:

— Καλὴ σαρακοστή, παιδιὰ!

ΠΟΛ. Τ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΓΑΜΟΣ ΜΕΤΑ 10-15 ΕΤΗ

Σ' αὐτὸν τὸν κόσμον ὅλα τελειοποιῶνται· τὰ σουηδικὰ σπύρτα, οἱ ὀπερέτες, οἱ ἀτμομηχανές, τὰ κρασιὰ Δεπρέ καὶ οἱ σχέσεις τῶν ἀνθρώπων. Τελειοποιεῖται καὶ ὁ γάμος. Πῶς ἦτο καὶ πῶς κατήντησε στὶς ἡμέρες μας, τὸ ξέρετε. Πῶς θὰ καταντήσῃ ὕστερ' ἀπὸ 10-15 χρόνια, ὅταν μεγαλώσουν τὰ παιδιὰ μας, δὲν εἶνε δύσκολο νὰ τὸ μαντεύσῃ κανεὶς. Νά, μιὰ σκιαγραφία τῶν μυθιστορημάτων τοῦ μέλλοντος.

Στὸ σαλόνι κάθεται μιὰ νέα 20-25 χρόνων. Εἶνε ντυμένη κατὰ τὸν τελευταῖο συρμό. Κάθεται μονομιᾶς σὲ τρεῖς καρέκλες· στὴ μεσινὴ κάθεται ἡ ἰδία, στὶς ἄλλες δύο τὸ τουρνουὶ της. Στὸ στήθος φορεῖ καρφίτσα, μεγάλη σὰν ἓνα τηγάνι. Τὸ χτένισμά της εἶνε σεμνόν, ὅπως ἀρμόζει σὲ μιὰ ἀνεπτυγμένη κόρη· δύο-τρία πούτια ξένα μαλλιά γυρισμένα πρὸς τὰ ἐπάνω, καὶ ἐπάνω στὰ μαλλιά μιὰ μικρὴ σκάλα γιὰ τὴν ὑπηρετήρια πού τὴν χτενίζει. Ἐπάνω στὸ πιάνο εἶνε τὸ καπέλλο της· ἓνα μεγάλο καπέλλο σχήματος ἀπροσδιόριστου, στολισμένο μὲ μιὰ διάνα σὲ φυσικὸ μέγεθος.

Κτυπᾷ τὸ κουδούνι. Μπαίνει ἓνας νέος μὲ κόκκινο φράζο, στενὸ πανταλόνι καὶ μεγάλα παπούτσια.

— Ἐχω τὴν τιμὴν νὰ παρουσιάσω, λέγει ὑποκλινόμενος: Μπαλαλαΐκιν, βοηθὸς τοῦ δικαστοῦ...

— Χαίρω πολὺ... Σὲ τί εἵμπορὸν νὰ σὰς φανῶ χρήσιμη;

— Μὲ στέλλει «τὸ γραφεῖον τῆς συνάφρας εὐτυχῶν συνουχισίων».

— Χαίρω πολὺ... Καθῆστε!

Τὸ γραφεῖον τοῦ ὑπέδειξε μερικὲς νύφες, ἀλλὰ νομίζω ὅτι οἱ δικοὶ σας ὄροι εἶνε οἱ καταλληλότεροι. Ἀπὸ τὴν σημείωσιν τοῦ τοῦ ἔδωκαν στὸ γραφεῖο, βλέπω πῶς δίνετε στὸν ἄνδρα σας ἓνα σπῆτι στὴν Πλιουστσίχα, 40 χιλιάδες ρούβλια μετρητὰ καὶ κινητὴ περιουσία ἁξίας ἑως πέντε χιλιάδες. Ἔτσι;

— Ὁχι. Μόνον 20 χιλιάδες ἔχω, χαριεντίζεται ἡ νέα. Τότε λοιπὸν, κυρία μου, συγγνώμην... μὲ συγχωρεῖτε διὰ τὴν ἐνόχλησιν... Ἐχω τὴν τιμὴν νὰ σὰς ἀποχαιρετήσω...

— Ὁχι, ὄχι... ἀστεϊεύθηκα! Ὁ, τι λέει ἡ σημείωσις εἶνε σωστά. Χρήματα, σπῆτι καὶ κινητὴ περιουσία.

— Στὸ γραφεῖο θὰ σὰς εἴπαιν βέβαια, πῶς τὸ σπῆτι θὰ τὸ ἐπιδιορθώῃ ὁ ἄνδρας μου γιὰ λογαριασμὸ του καὶ... καὶ... (εἶμαι, ξέρετε, πολὺ ντροπαλὴ) καὶ πῶς τὰ χρήματα δὲν θὰ τὰ δώσω μαζωμένα ἀλλὰ κατὰ δόσεις, εἰς διάστημα τριῶν χρόνων.

— Ὁχι, κυρία, ἀναστενάζει ὁ Μπαλαλαΐκιν, σήμερον κανεὶς δὲν παραδέχεται τέτοιο πρᾶγμα. Ἄλλ' ἂν ἐπιμένετε, μόνον ἓνα χρόνο σὰς δίνω προθεσμίαν.

Ἡ κόρη καὶ ὁ Μπαλαλαΐκιν ἀρχίζουν τὰ παζάρια καὶ στὸ τέλος ὑποχωρεῖ ἐκεῖνη καὶ δέχεται σ' ἓνα χρόνο νὰ πληρώσῃ ὅλα τὰ χρήματα.

— Τώρα νὰ μάθω καὶ τοὺς δικούς σας ὄρους, τοῦ λέγει. Πόσων χρόνων εἰσθε; Ποῦ ὑπηρετεῖτε;

— Ἐγώ... ἀλλὰ δὲν θὰ παντρευθῶ ἐγώ. Ἐνεργῶ γιὰ τὸν πελάτη μου... Εἶμαι ἀντιπρόσωπος...

— Μά, ἐγὼ παρικόλλεσα στὸ γραφεῖο νὰ μὴ μοῦ στέλλουν ἀντιπροσώπους! προσεβλήθηκε ἡ νέα.

— Μὴ θυμώνετε, κυρία μου... Ὁ πελάτης μου εἶνε ἡλικιωμένος, ὑποφέρει ἀπὸ εὐναισμοῦς... Νὰ τρέχῃ ἐπάνω κάτω, νὰ φροντίζῃ ὁ ἴδιος δὲν ἔχει δυνάμεις· καὶ εἶται volens-volens ἀναγκάζεται νὰ ἀναθέτῃ τὴν φροντίδα σὲ τρίτον πρόσωπο. Ἀλλὰ μὴν ἀνησυχεῖτε, δὲν παίρνω ἀρεβιά...

— Οἱ ὄροι τοῦ πελάτου σας;

— Ὁ πελάτης μου εἶνε 52 χρόνων... μ' ὅλα ταῦτα ἔχει ἀκόμη ἀνθρώπους ποὺ τοῦ δίνουν δανεικά. Δύο ράπται τοῦ ράπτουν ἐπὶ πιστώσει, στὰ μπακάλικά τοῦ δίνουν ὅ,τι καὶ ἂν θελήσῃ χωρὶς παρᾶ. Κανεὶς καλύτερο' ἀπ' αὐτὸν δὲν ξέρει νὰ ξεφύγῃ ἀπ' τὸν ἀμαξᾶ δίχως πληρωμὴ κ.τ.λ. Δὲν θὰ σὰς ἐπαινέσω τὴ δραστηριότητά του, θὰ εἰπῶ μόνον γιὰ νὰ συμπληρώσω τὸν χαρακτηρισμὸν, ὅτι κατορθώνει καὶ ἀπὸ τὰ φαρμακεία ἀκόμη νὰ φωνάζῃ ἐπὶ πιστώσει.

— Ζῇ λοιπὸν ἀποκλειστικῶς μὲ δανεικά;

— Τὰ δάνεια εἶνε ἡ κυριώτερα του ἐνασχόλησις. Ἄλλ' ὡς φύσις εὐρυτάτη, ὄχι στενὴ καὶ περιορισμένη, δὲν ἀρκεῖται μόνον εἰς αὐτὸ τὸ ἔργον... Σὰς λέγω χωρὶς ὑπερβολὴν ὅτι καλύτερα ἀπ' αὐτὸν κανεὶς δὲν κατορθώνει νὰ ἐξαργυρώσῃ τὰ ψεύτικα συναλλάγματα. Ἐκτὸς τούτου εἶνε κηδεμὼν τοῦ ἀνεπιού του καὶ αὐτὸ τοῦ φέρει ἐσόδημα ἕως τρεῖς χιλιάδες ρούβλια τὸν χρόνο... Στὰ θεάτρα παρουσιάζεται ὡς κριτικός, καὶ ἔτσι κερδίζει ἀπὸ τοὺς ἡθοποιούς εἰσιτήρια δωρεάν καὶ δειπνα... Ἀπὸ φορὲς δικάσθηκε γιὰ κλοπὴ καὶ τώρα ἀκόμη εἶνε ὑπὸ δίκην γιὰ πλαστογραφία...

— Καὶ ὑπάρχουν ἀκόμη δικαστήρια;

— Ναι, σὰν λείψανα τῆς περασμένης μεσαιωνικῆς ἐποχῆς, ποὺ δὲν ἐξάθηκε ἀκόμη... Ἄλλ' ὡς ἐλπίσωμε, κυρία, ὅτι ὕστερ' ἀπὸ ἓνα ἢ δύο χρόνια ὁ πολιτισμένος ἄνθρωπος θ' ἀποχωρισθῇ ἀπ' αὐτὸ τὸ παλαιὸ ἔθιμον... Λοιπὸν, τί ἀπάντησι μὲ διατάσσετε νὰ δώσω στὸν πελάτη μου;

— Εἰπῆτε, ὅτι θὰ σκεφθῶ...

— Ἀλλὰ γιατί νὰ σκεφθῆτε, κυρία; Δὲν τολμῶ νὰ σὰς συμβουλεύσω, μὰ ἐπειδὴ ἐπιθυμῶ τὸ καλὸ σας, δὲν μπορῶ νὰ μὴν ἐκφράσω τὴν ἀπορία μου... Ἄνθρωπος ὅπως πρέπει, λαμπρὸς σὲ καθεστὶ καὶ... καὶ δὲν συγκατατίθεσθε εὐθύς, μοιλονότι γνωρίζετε πόσον τοῦτο εἴμπορεῖ νὰ σὰς βλάψῃ. Ἐγὼ σὺς θὰ σκέπτεσθε, ἐκεῖνος πιθανόν νὰ συμφωνήσῃ μὲ ἄλλῃ νύφη!

— Ἀλήθεια... Τότε καλά, εἶμαι πολὺ σύμφωνη...

— Πολὺ καλά! Εὐάρεστεῖσθε νὰ μοῦ δώσετε μιὰ μικρὴ προκαταβολή;

Ἡ νέα δίνει στὸν ἀνταποκριτὴ 10-20 ρούβλια. Ἐκεῖνος τὰ παίρνει, ὑποκλίνεται καὶ ἐτοιμάζεται νὰ φύγῃ.

— Καὶ τὴν ἀπόδειξιν; τὸν σταματᾷ ἐκεῖνη.

— Mille pardons, κυρία! Τὴν ἐξέχασα ἐντελῶς!

Ὁ Μπαλαλαΐκιν γράφει τὴν ἀπόδειξιν, ὑποκλίνεται ἀκόμη μιὰ φορὰ καὶ φεύγει, ἡ δὲ νέα σκεπάζει τὸ πρόσωπό μὲ τὰ χέρια της καὶ πέφτει στὸν καναπέ.

— Τί εὐτυχὴς ποὺ εἶμαι! ἀναφωνεῖ, ἐνῶ ἓνα ἄγνωστο αἰσθημα τὴν ἔχει κυριευμένη. Τί εὐτυχὴς ποὺ εἶμαι! Ἀγαπᾶ καὶ... ἀγαπᾶμαι!

Τέλος... Τέτοιοι θὰ εἶνε οἱ γάμοι τοῦ προσεχοῦς μέλλοντος. Καὶ μήπως, ἀναγνώστα μου, πολλὲς καιρὸς ἐπέλασε ἀφότου οἱ νύφες ἐφοροῦσαν κρινολίνα οἱ δὲ γαμπροὶ ἐκαμάρωναν μὲ παντελόνια οἱ γαμπριαστὰ φράζα; Πολλὲς καιρὸς πέλασε ἀφότου ὁ γαμπρὸς πρὶν ἀγάσῃ τὴν νύφη, ἐπερίμενε νὰ συμφωνήσῃ μὲ τὰ πεθερικά;

Τὰ ἀηδόνια, τὰ ρόδα, οἱ σεληνοφάντες βραδεῖες, τὰ μυρωδάτα γραμματάκια, τὰ ερωτικά τραγούδια... ὅλα αὐτὰ ἐφυγαν μακριά, μακριά. Τὰ κρυφομυλήματα στὶς σκοτεινὲς οἰκιάδες, οἱ ἀναστεναγμοί, ἡ δόξα τοῦ πρώτου φιλήματος κ.τ.λ. δὲν εἶνε περὶ τῆς ἐποχῆς. Ὅλα τελειοποιῶνται!

[Ἐκ τοῦ ρωσικοῦ ὑπὸ ΦΥΛΛΙΔΟΣ]

Α. ΤΣΕΧΟΦ

χόβεν την ακολουθούσε βροντερή, πολυθόρυβη με μίαν μονότονον απλότητα κι' αυτή στον ρυθμόν και στο χρώμα.

Τὰ δυὸ αὐτὰ ἔργα ἦταν περίεργα. Χωρὶς τίς φωτοσκιώσεις και τίς πολλὰς ψυχικὰς ἐννοιες, ποὺ θέλει σήμερα τὸ κοινόν, καὶ τίς ἐξωτερικὰς ἐκπλήξεις. Ἐνα λιτὸ πλέξιμο φθόγγων, κι' ἕνα ὑψηλὸ πνεῦμα γαλήνης σὰν ἐξαγόμενον τοῦ συνόλου, — νὰ οἱ δύο «Υμνοὶ» ποὺ ἐγράφησαν τὸν Β' αἰῶνα μ. Χ.

Ὁ κόσμος δὲν τοὺς ἐνόησε. Παραξάλισθηκε μάλιστα, ἐξόθηκε, καὶ μίαν στιγμὴν ἀμφέβαλλε, ἂν ἄζουε μουσικὴν.

Ὅμως ἦλθε ὁ Gluck, ὕστερα ὁ Schumann, τὰ νεῦρα ἐξεμοῦδιαν κι' ἄρχισαν νὰ τινάζονται στὴν βαθειὰν συγκίνησιν τῆς ψυχῆς. Στὸ τραγοῦδι «Sur la vie et l'amour d'une femme», πολλοὶ εὐρήξαν τὸν πόνο τους. Γιατί ἡ νεωτέρα ἔκφρασις τοῦ πόνου ἔχει γενικότητα καὶ προσαρμόζεται σὲ κάθε πλᾶσμα ποὺ υποφέρει. Τάχα ἡ νεωτέρα ἔκφρασις ἡ ἡ Καλογεροπούλου ποὺ δίδει τὴν ἔκφρασιν. Τὴν ἔχω παραδεχθῆ ἔτσι δυνατὴν, μ' ἔκαμε νὰ συγκινηθῶ τόσες φορὲς αὐτὴ ἡ περιεργὴ γυναῖκα, μ' ἔχει κάμῃ νὰ βρῶ τόσα νέα πράγματα σὲ θέματα ποὺ τὰ εἶχα μελετήσει. Ὅστε ἐπίστευσα στὴν ἀναδημιουργία τῶν ἔργων ποὺ ἐκτελεῖ, καὶ στὴν ἀνάπλασιν τῶν συνθέσεων, ποὺ βγαίνουν ἴδια ἀνάγλυφα ἀπὸ τὸ καλλιτεχνικὸ ἔργαστήρι τῆς ψυχῆς τῆς.

Ὑστερα Brauns, Chopin, Bach, Mozart. Στὴν «Arietta» τοῦ τελευταίου, τὴν παθητικὴν καὶ περιποιητικὴν, σὰν ζολονίσαν παλατιοῦ Ἑρωτικοῦ Ρεμβασιῶ, — ὁ κόσμος αἰσθάνθηκε κατὰ ἀπὸ τίς γλυκερὰς στιγμὰς τοῦ συνθέτου. Ἐχειροκρότησε, ἐφώνησε, ἐσυγκινήθη. Γιὰ μὴ σιγῇ ἡ γαλαρία ἐκνέματισε ἐπικίνδυνα στὸ βάρος τῆς χαρᾶς. Ἡ Καλογεροπούλου ἐξανατραγοῦδῃσε τὴν «Arietta».

Ὁ Μπετόβεν ἔκλεισε τὴν ἀπογευματινὴν, ὁ ὑπεράνθρωπος αὐτός, ποὺ ἔχει βρῇ τέλεια τὸν ἐκτελεστή του στὴν Ἑλπίδα Καλογεροπούλου.

Καὶ μία μετ' ὅτ' Ἑλληνικὸν Κουίντέτο

Ὁ ἄνθρωπος εἶνε μικρὸ σύνολον μετ' ὅτ' ἔχει πολλὰς δυνάμεις. Συχνὰ οἱ δυνάμεις δὲν φανερώονται κι' αὐτὸ ἀποτελεῖ τὴν προσωρινότητά του. Μὰ σὰν φανερωθῶν — τότε βλέπει κάποιος ν' ἀναπνέῃ ἀνάμεσά τους ἕνα ἐργάτης ἐξαιρετικὸς, μὴ ἐξαιρετικὸς, ποὺ θὰ δώσῃ τὸ ἔργον καὶ τὰ ὅρατα ὑποδείγματα.

Περισσότερο ἀπὸ ἄλλοτε ἐφάνηκε αὐτὸ τὸ προτέρημα τῶν δυνάμεων στοὺς πέντε μουσικοὺς τοῦ Ἑλληνικοῦ Κουίντέτου. Ἡ Δις Καλογεροπούλου τοὺς εἶπε πῶς θὰ ἤθελε νὰ τραγοῦδῃ στὴν ἐσπερίδα τους. Μὰ ὁ καιρὸς ἦταν λίγος. Δὲν εἶχε ἡμέρες γιὰ νὰ περιμεῖν ἡ Καλλιτέχνης. Πῶς νὰ προφθάσῃ νὰ μάθουν δύο κουίντέτα ὁλόκληρα σὲ διάστημα ὁκτώ ἡμερῶν οἱ ἄνθρωποι. Ἐβαλὼν ὅλη τους τὴν ἐνέργειαν. Ἡ ὥραία ἀναπαράστασις τῆς ἐκλεκτῆς γυναίκας στὸν μικρὸ τοῦ καλλιτεχνικοῦ ὅμιλου τοὺς γοήτευε τίς ψυχὰς. Τὸ ἐπρότεινε μόνῃ ἡ Καλογεροπούλου — νὰ βοηθήσῃ μετ' ὅτ' ἔργον καὶ νύκτα. Οἱ μουσικοὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κουίντέτου εἶνε ὅλοι νεώτατοι, καὶ δυὸ ὑπηρετοῦν στὸν στρατό. Ἐκοιμῶντο τοῖς ὅρεσι, γιατί πρῶτ' - πρῶτ' τοὺς καλοῦσεν ἡ σάλπιγγα. Ἐτοί, μετ' ἀποφασίσαν τὸν ἀναγκαιοτέρων ἀναπαύσεων, ἐμελέτησαν τὰ δυὸ κουίντέτα ἐκείνης τῆς βραδιάς: César Franc καὶ Saint-Saens.

Τοὺς ἄκουσα σὲ μὴ τελευταία νυχτερινὴ δοκιμῇ. Ἀπὸ τὴν ψυχὴν τοὺς ἔφρευε ἕνα ἀστρατοβόλημα καὶ ἦσαν ὅλοι σὰν μεθυμένοι. Τὰ δόξαρια πετοῦσαν ἀπὸ τὰ δάκτυλά τους. Ἀπὸ τὸ μέτωπο τοῦ κ. Καλο-

μοῖρη περνοῦσαν μαγεῖες — παιγνιδίσματα ὁραίων ἐντυπώσεων ποὺ εἶχεν ὁ μουσικός. Εἶχαν μάθῃ τὰ δυὸ ἔργα τέλεια. Δὲν ἤξευραν πῶς ἔτσι γρήγορα. Τὸ ὄνομα τῆς Σπεράντζας Καλὸ ἔτρεψε στὰ χεῖρά τους. Χαμογελοῦσαν. Ἐκεῖνο τὸ βράδι εἶδα εὐτυχισμένους πέντε ἀνθρώπους. Ὡς ποὺ ἦλθε ἡ ὥρα τῆς συναυλίας. Στὴν μέση τοῦ προγράμματος ἐτραγοῦδῃσεν ἡ Καλογεροπούλου τὴν μνηστὴν τοῦ Τυμπανιστοῦ. Τὴν γυναῖκα ποὺ εἶχε ὁμορφοκεντήσῃ μετ' ὄνειρα τὸ ἐπανωφόρι τοῦ ἀρραβωνιαστικοῦ της, καὶ τὸν εἶχε στολίσῃ μόνῃ της σὰν ἔφρευε γιὰ τὸν πόλεμο. Ὅμως κάποια στιγμή τῆς εἶπε μὰρκα λόγια γιὰ τὴν τύχη του. Δὲν φαίνεται ἂν τὰ ἐπίστευσε. Τὰ στρατεύματα ξαναγυρίζουν ἀπὸ τὸν πόλεμο. Μετ' ἀγωνία κυττάζει ἡ κόρη. Ὁ δικὸς της δὲν εἶνε μαζί με τοὺς ἄλλους. Περνοῦν ὅλοι, ἐκεῖνος λείπει. Ποίημα ποὺ ἐτελείωνε μ' ἕνα χαμό, ποῖος ἤμπορεῖ νὰ εἰπῇ πῶς δὲν ἀπεδόθη μετ' ἡν ἡρωικήν τελειότητα ἀνθυποβαλλομένης ψυχῆς.

Γιὰ τοὺς πέντε Ἑλληνας μουσικοὺς, μὴ ποὺ διηγήθηκα τὸ παραμῦθι ἐκείνης τῆς μουσικῆς προετοιμασίας τους, ἂς μὴν εἰπῶ τίποτε ἄλλο. Φθάνει ὅτι ἔνωσαν ἡμέραν καὶ νύκτα μετ' ἡν ἀσύλληπτη κλωστή ἐνός λευκοῦ ὁνείρου γιὰ νὰ κατορθώσουν ὅτι κατορθώσαν. Ἡ ἐκτέλεσίς τους ἦταν ἐξαιρετικὰ ἔκφρασις. Ὁ μεταξένιος Franc ἀπεδόθη μετ' ἡν ἡρωικήν τὴν ἀπόχρησιν, ποὺ κατάντησε τὸ ἀκουστικὸν ὄραμα ἐκείνης τῆς ἰδιαίτερας συναυλίας. Ἐπαιξαν περίεργα. Ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ ὄργανα κι' ἀπὸ τὰ μάτια τους ἀδιάκοπα ἀνεγριπτότο τὸ φεγγερό εἶδωλο τῆς Καλογεροπούλου. Στὸ τέλος, σὰν ἐσηκώθη ἀπὸ τὸ πιάνο γλωσσὸς ὁ κ. Καλομοῖρης — ἔδιδε στὴν Καλλιτέχνηδα ἀσημένιο στεφανάκι δάφνης. Ἐτοί ἐτελείωσε ἡ ἱστορία — τὸ καλλιτεχνικὸ παραμῦθι τῶν πέντε ἀδελφοποιημένων, ποὺ τὸ ὕφανε μὴ ὁραϊόμηναι γυναῖκα, μετ' ὅτ' ἔφως τῆς ἰδίας τους τῆς ψυχῆς. Ἐφρευε ἡ γυναῖκα, πάει καὶ τὸ παραμῦθι. Τραγοῦδι δὲν θ' ἀκουσθῇ περὶ αὐτὸ Κουίντέτο. Τὸ εἶπαν.

Ἡ Καλογεροπούλου ἡθοποιός

Τὸ ἔξευρε. Τὸ τραγοῦδι της, ποὺ δὲν εἶνε ἄλλο παρὰ μὴ συγκρατημένη ὑπόκρισις, περὶ ἐσωτερικῇ, μοῦ εἶχε δεῖξῃ ζωηρὰ τὴν κατεφύθυνσιν τοῦ ταλάντου της. Καὶ τέτοια τὴν ἐπερίμενα. Ἡ σκέψις μου, πολλὰς φορὲς συνεκκεντρώθη στὴ μελέτῃ τῶν καλλιτεχνικῶν τῆς ἐκδηλώσεων καὶ μόνῃ της εἶχε φθάσῃ νὰ τὴν ὀνειρευθῇ ἡθοποιόν. Στὴν φαντασίᾳ μου εἶχε παίξῃ μεγάλα δράματα σὲ τέτοιες στιγμὰς. Καὶ ἐκφράσεις τοῦ συνόλου της στὴν ἰδιωτικὴν τῆς ἀκόμῃ ζωὴν, σὲ ὅραν ποὺ διηγείτο κατὰ, εἶτε ποὺ κατὰ ἄκουε, μ' ἔκαμαν νὰ βεβαιωθῶ ὅτι ἐμπρός μου εἶχα τὴν φυσικὴν ἡθοποιόν. Ἐπαιξε σκηνὲς τῆς Κάμεν καὶ τοῦ Βέρτερ. Στὸ πρῶτο ἔργον εἶδε κανεὶς τὴν φλογερὴν γυναῖκα μετ' ἡν βαθεῖαν ἀγάπην, ποὺ ἦταν ἔτοιμη νὰ ἐκδικηθῇ. Στὰ λιγυσμάτα της, στὸ βλέμμα της, ποὺ ἔδειχνε σὺννεφα ἔτοιμα νὰ σηκωθῶν, — ἐφάνηκε μὴ νέα Κάμεν, εὐγενική, καὶ σκεπτική. Ὅμως τὸ φῶρεμα τὸ σημεῖον, ποὺ δὲν ἐσκέσθη ἴσως νὰ τὸ ἀλλάξῃ ἡ Καλλιτέχνης, ἀφῆρεσε τὸ χαρακτηριστικὸν τοιγαύτως παισίων τῶν κοκκινοχρόων χρωμάτων.

Στὸν Βέρτερον ὑπῆρξεν τὸ πλᾶσμα τοῦ ὁνείρου, ποὺ ἐκατέβηκεν ὁμοῦ ἀπὸ τὸ λυπηρὸ φῶς μὴς δόσεως. Διαβάζοντας τὸ γράμμα του, αἰσθάνετο κανεὶς γενεστὸ ἕνα κλάμμα, γενεστὸ ἕνα πάθος, νὰ γίνετα ἀπὸ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ τραγοῦδι τοῦ, ποὺ εἶνε τὸ ἀνώτατον εἶδος τοῦ τραγοῦδι τοῦ, ἡ θλίβερα κίνησις της, συνημμένη ἀπὸ συμμετρικὴν εὐγένειαν, ἀνῆλθε τὴν Καλογεροπούλου σὲ ἀριστοτεχνικὰ τῆς Κινήσεως

καὶ τῆς Γραμμῆς. Ὁρισμένως ἔχει μελετήσῃ τὰ ἀρχαῖα μας ἀνάγλυφα καὶ ἔχει ἀποθηκεύσῃ μέσα της τὴν στάσιν γιὰ τὴν ἀπόδοσιν κάθε εὐγενικοῦ τύπου.

Στὴν σκηνὴν τῶν «lettres» τοῦ Βερθέρου, ἦταν ἴδιο γλωσσὸς τοῦ ἐβλάστησε στὴ θλίβερα ὥρα ἐνός βραδυοῦ καὶ πρωτογνώρισε τὸν ἄνεμον τῆς κακοκαιρίας. Ἰδία τραβᾷ ἡ τύχη σὲ ὅλη τὴν σκηνὴ τῆς γυναικὸς — τοῦ ζωντανοῦ λουλουδιοῦ ποὺ ἐσυμβόλιζε τὴν τέχνην τοῦ πόνου.

Διαλέξεις — Συναυλίας

Ἡ κ. Αὔρα Θεοδοροπούλου στὴν αἴθουσαν τοῦ Ὁδείου Ἀθηνῶν θὰ δώσῃ σειράν ἀπὸ μουσικοφιλολογικῆς συναυλίας. Εἶνε ἐξαιρετικὰ ὁραῖες, ὅταν ἡ πνευματικὴ σκέψις ἔρχεται ὅσων κατὰ τὴν ἐξήγησιν τῆς μουσικῆς φράσεως, καὶ ἀλληλοσυμπληρωθῶν τὰ γενὰ, ποὺ μπορεῖ νὰ ὑπάρχουν γιὰ τὸν ποικίλον κόσμον ἐνός ἀκροατηρίου. Ἀπὸ τὴν κ. Θεοδοροπούλου, τὴν θετικὴν κι' ἐργατικὴν ἐπιστήμονα, περιμένω πάντα καλὸν ἔργον. Θὰ τὴν βοηθήσουν ἀρετὰ καὶ οἱ συνεργάται της: Δεσποινίδες Σμαράγδα Γεννάδη, Ἀργυρὴ Γκίνη, Ἡβὴ Πανᾶ, καὶ οἱ κύριοι: Καζάκης, Παπαγεωργίου, Πίνδιος.

Ἡ πρώτη σειρὰ τῶν μουσικοφιλολογικῶν ἀπογευματινῶν θὰ περιέχῃ Μπάχ, Μπετόβεν, Βάγκερ.

«La Trompette». Κρίσεις τοῦ «Μουσικοῦ Κόσμου» τῶν Παρισίων γιὰ τὴν Καλογεροπούλου.

ΠΙΝ ἀκόμη ἔλθῃ στὰς Ἀθήνας ἡ Ἑλπίς Καλογεροπούλου ἐτραγοῦδῃσε στὴν «Trompette» — τὴν παλαιάν, λιτὴν ἀριστοκρατικὴν σάλαν τῆς σοβαρᾶς μουσικῆς.

Σ' αὐτὴν τὴν σάλαν, ποὺ εἶνε εἰδικὴ γιὰ τὴν «Musique de chambre», ἀπὸ τὴν ἡμέραν τῆς ἰδρύσεώς της, ἐπικρατεῖ μὴ ἀδοτηρὴ συνήθεια, νὰ παρουσιάζονται οἱ ἀναγνωρισμένοι μουσικοὶ - καλλιτέχναι τῆς Εὐρώπης. Ὁ κόσμος της εἶνε τῆς ὑψηλῆς μορφώσεως, — παλαιὰς εὐγενικῆς οἰκογένειας τῆς Γαλλίας, ποὺ καλλιεργοῦνται ἀπὸ χρόνια καὶ χρόνια, κι' ἔχουν κληρονομίαν ἀπὸ τοὺς προγόνους τῶν τὴν ἀγάπην ποιοῦνται γιὰ τίς συναυλίας τῆς «trompette». Κάθε ἀκροατὴς ἔχει ἰδιοκτησίαν του περὶ τὴν θέσιν του πατέρα του γιὰ νὰ τὴν παραδώσῃ μὴν ἡμέραν στὸ παιδί του.

Μέσα σὲ ἀτμοσφαῖραν γεμάτην ἀπὸ τέτοια λεπτὰ καὶ ἐξευγενισμένα πνεύματα, ἐτραγοῦδῃσε καὶ ἡ Ἑλπίς Καλογεροπούλου. Καὶ τὰ κατέκτησε αὐτὰ τὰ πνεύματα, ποὺ μὴ ἀκατάπανστη γενεολογικὴ μόρφωσις τὰ ἔκαμε νὰ τὴν ἐννοήσουν βαθύτερα ἴσως καὶ ἀπὸ τοὺς εἰδικούς μουσικούς.

Ὁ «Μουσικὸς Κόσμος» τῶν Παρισίων, περιοδικὸν αὐστηρόν, τὴν παρακολουθεῖ βῆμα μετ' βῆμα. Γράφοντας γιὰ τὴν συναυλίαν τῆς «Trompette», στὸ φύλλον τῆς 15ης Ἰανουαρίου εἶπε: «... Σπεράντζα Καλὸ, ποὺ ἐτραγοῦδῃσε ὅπως ἐπᾶν σ' ἕνα βιολονέλο, καὶ στὴν Ἀρία τοῦ Καλδάρου ὑπῆρξεν ὑπέροχος...»

Τὸ εὐγενικὸ ἀκροατήριόν της ἐξήτησε καὶ δευτέραν φοράν νὰ τὴν ἀκούσῃ στὸν ἴδιον χειμῶνα. Καὶ ξανατραγοῦδῇ ἐκεῖ τὴν ἰν Μαρτίου. Αὐτὸ εἶνε μὴ μοναδικὴ ἐξαιρέσις ποὺ γίνετα στὴν τιμημένη Ἑλληνίδα.

Νέον μουσικὸν σύστημα

ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ἐγεννήθη στὸ Παρίσι τὸ ζήτημα: ἂν πρέπῃ διὰ τὴν εὐκολίαν τοῦ κόσμου, ποὺ σπουδάζει μουσικὴν, ν' ἀναπληρωθῶν οἱ φθόγγοι μετ' ἀριθμούς.

Αἰτία τοῦ ζητήματος, ἦτο μὴ ἀπόφασις τοῦ ἀνωτάτου Συμβουλίου τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, — ποὺ ἐπέβαλε τὴν νέαν μέθοδον τῶν ἀριθμῶν στὰς ἐξετάσεις τοῦ Πανεπιστημίου. Οἱ καθηγηταὶ τῆς Μουσικῆς, τὰ Λύκεια, τὰ Κολλέγια καὶ αἱ Δημοτικαὶ Σχολαὶ διεμαρτυρήθησαν. Ὅμως ἡ μέθοδος αὕτη — ποὺ ὀνομάζεται «γαλινιστικὴ» ἔχει μίαν μεγάλην ἀπλότητα. Ἀναπληρώνει τοὺς 7 φθόγγους τῆς Gamme μετ' ὅτ' ὀνομάζεται ἐπὶ ἀριθμούς. Εὐρήκε πολλοὺς ὁπαδοὺς ἀπὸ τὸν λαόν, καὶ μάλιστα στὴν φωνητικὴν μουσικὴν.

Ὁ «Μουσικὸς Κόσμος» τῶν Παρισίων ἀντελήφθη τὴν σημασίαν τοῦ ζητήματος, καὶ ἠθέλησε νὰ ζητήσῃ τὰς γνώμας τῶν σοβαρωτέρων συνθετῶν. Ὁ Saint-Saens, ὁ Massenet, ὁ Dubois, ὁ D'Indy, ὁ Gédalge, καὶ ὁ Pignol εἶπαν ὅτι μετ' ἡν μέθοδον τῶν ἀριθμῶν δὲν εἶνε δυνατόν νὰ μορφωθῶν μουσικοί. Τὸ κράτος ὁμως ἐξακολουθεῖ νὰ τὴν ὑποστηρίξῃ.

Νέον μουσικὸν κατάστημα

ΕΝΑ ἀπὸ τὰ πέντε ἀδελφία τοῦ ἑλληνικοῦ Κουίντέτου ἀνοίγει «μουσικὸν οἶκον». Ὁ κ. Καζάκης. Ἀπὸ τὸν εὐγενικὸν τεχνίτην τοῦ βιολίου θὰ ἰδοῖμε κάποιο νέον πνεῦμα ἐργασίας. Θὰ ἔχῃ μικρὰς παρτίσιν τῆς τσέπης, γιὰ ὅσους θέλουν νὰ παρακολουθοῦν κατὰ φθόγγον τὴν μουσικὴν ποὺ ἀκούουν. Μεγάλην ἀποθήκην μετ' ὅτ' οἱ βιβλία ὥστε νὰ μὴ περιμένουν οἱ μαθηταὶ τῶν Ὁδείων δέκα πέντε ἡμέρας νὰ ἔλθῃ ἡ παραγγελία τους. Συχνὴν ἀναπόκρισιν μετ' ὅτ' ἐκδοτικὰ καταστήματα τῆς Εὐρώπης, γιὰ νὰ παρακολουθῇ τὴν τελευταίαν πάντα μουσικὴν κίνησιν, καὶ νὰ παρουσιάσῃ τὰ ἔργα πρὶν παλῶσιν — ὅπως γίνεται ὡς τώρα. Θὰ διοργανώσῃ καλλιτεχνικὰς ἐκθέσεις, καὶ συγκεντρώσεις μετὰ στὸ κατάστημά του, καὶ θὰ ἰδρύσῃ μουσικὴν δανειστικὴν βιβλιοθήκην.

Ἐνα πρόγραμμα νέον ἐμπορικῆς ἐργασίας, ποὺ ἔχει καὶ τὴν καλλιτεχνικὴν του ὄψιν. Ὁ κ. Καζάκης πρέπει νὰ ὑποστηρίχῃ γιατί κι' αὕτη ἡ ἐπιχειρήσις του ἔχει σὰν ἀφετηρίαν μίαν εὐγενικὴν ἰδέαν. ΕΙ. Π. Δ.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΕΛΙΣ

ΜΕΤΑ ἕνα μῆνα ἔχομεν βουλευτικὰς ἐκλογάς. Ἐὰν παρακολουθῶμεν τὴν ἐκλογικὴν κίνησιν εἰς τὰς στήλας τῶν ἐφημερίδων, δὲν θὰ παρατηρήσωμεν καμμίαν ἀπολύτως μεταβολὴν ἀπὸ τὰ παλαιὰ καὶ συνειθισμένα. Κλεισμένον συνδυασμῶν, περιοδία ἀρχηγῶν, ὑποστηρίξεις δημάρχων, διαφωνίαι, λόγοι, προδοσίαι, διαδηλώσεις, μικρολογήματα καὶ μικροπραγμάτια. Εἶνε εἰκὼν ἀληθινὰ ἀποκαρδιωτικὴ, λαοῦ παρισταμένου ὡς ἀνάνηψαντος, ὡς μεταβληθέντος, ὡς προαχθέντος εἰς τὴν πολιτικὴν ἀντίληψιν. Τὴν εὐθύνην τῆς καταστάσεως ὑπέχει εἰς ἱκανὸν βαθμὸν ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις ἡ ὁποία ἀνέβαλε τὴν μεταρρύθμισιν τοῦ ἐκλογικοῦ μας συστήματος, ποὺ ἔπρεπε νὰ εἶνε ἡ πρώτη φροντίς της καὶ νὰ γίνῃ εἰδική. Ἡ μεταρρύθμισις αὕτη ἄλλως τε ἡτο ἄφ' ἑαυτῆς συνέπεια τοῦ νόμου περὶ Κοινοτήτων καὶ συμπληρώσεως ἐκείνου.

Βεβαίως δὲν ἦτο ἀπλὸν πρᾶγμα ἡ μεταρρύθμισις τοῦ ἐκλογικοῦ συστήματος, εἰς ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ζωηρῶς συζητοῦνται τὰ διάφορα συστήματα καὶ δὲν δύναται κανεὶς μετὰ τῶν προτεινομένων νὰ ὀρίσῃ τοῖον πλεονέκρον προσαρμοζόμενον πρὸς τὸ κοινοβουλευτικὸν σύστημα, πρὸς τὰς νέας τάσεις κατὰ τὰς ὁποίας διαμορφοῦται τὸ Κράτος καὶ πρὸς τὰς εἰδικὰς περιστάσεις ἐκάστης Πολιτείας. Εἶνε πρόδηλον ὅτι τὸ σύστημα τῆς ἀναλογικῆς Ἀντιπροσωπεύσεως κερδίζει ἔδαφος καὶ φαίνεται ὅτι θὰ ἀποβῇ τὸ ἐπικρατέστερον

1. ΔΟΥΤ πῶς ἀπεικονίζει τὸν Γερμανικὸν τύπον ὁ κ. Α. Τιμπάλ εἰς ἓν ἀπὸ τὰ τελευταῖα τεύχη τῆς «Grande Revue»: «Ἄν καὶ ὀλίγον σχολαστικὸς ὁ Γερμανικὸς τύπος ἔχει μολταταῦτα σπουδαῖα προτερήματα. Εἶναι γενικῶς τίμιος καὶ καλῶς πληροφορημένος, ὠφέλιμος εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ τὴν χρηματιστικὴν ἐνεκα τῆς ἀφθονίας τῶν οικονομικῶν του εἰδήσεων. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐφημερίδων τῶν ἐκδιδομένων σήμερον καθ' ὅλην τὴν αὐτοκρατορίαν ἀνέρχονται εἰς 4000 περίπου. Ἡ γερμανικὴ δημοσιογραφία εἶναι περισσότερον βιομηχανημένη ἀδιάφορον ἀπὸ ποῖαν ἄλλην καὶ ἡ τεχνικὴ τελειότης τῶν ὑπηρεσιῶν, ποὺ εἶναι ἐπιφορτισμένοι νὰ τροφοδοτοῦν τὰς ἐφημερίδας μὲ ὕλην, παρέχουν περιφανὴ ἀπόδειξιν τοῦτου. 200 περίπου πρακτορεῖα προμηθεύουν εἰς τὴν σύνταξιν τῶν ἐφημερίδων κύρια ἄρθρα, χρονικά, ἐκθέσεις, εἰδήσεις καὶ διάφορα νέα. Ἄς σημειωθῇ ἐπίσης ὅτι αἱ δημοσιεύσεις καταλαμβάνουν εἰς τὰ γερμανικά φύλλα θέσιν πλέον ἐνδιαφέρουσιν παρὰ εἰς τὰ Γαλλικά.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν κοινωνικὴν θέσιν τῶν δημοσιογράφων, ἀπολαύουν οὗτοι ὀλιγωτέραν ἐκτίμησιν παρ' ὅσην οἱ συνάδελφοί των τῆς Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας. Ἐνῶ εἰς τὰς χώρας αὐτάς πολλοὶ πολιτευόμενοι πρωτοπαρουσιάζονται μὲ τὴν δημοσιογραφίαν καὶ συχνὰ ἐξακολουθοῦν κατόπιν νὰ εἶναι δημοσιογράφοι καὶ βουλευταὶ μαζί, οἱ Γερμανοὶ δὲν ἐπιτρέπουν σχεδὸν ὅπως ὁ δημοσιογράφος ἔχῃ τὸ δικαίωμα νὰ δοκιμάσῃ τὰς δυνάμεις του καὶ εἰς ἄλλο στάδιον. Ἡ ἀνωνυμία, ἡ ἀναγκαστικὴ εἰς τὸν Γερμανικὸν τύπον, συντείνει ἐξ ἄλλου παραπολὺ εἰς τὸ ν' ἀπομακρύνονται ἀπὸ αὐτὸν οἱ ἄνθρωποι μὲ πολλὴν ἀξίαν. Τοῦτο βέβαια δὲν ἐμποδίζει νὰ παῖξῃ καὶ εἰς τὴν Γερμανίαν, ὅπως παντοῦ, μεγάλον ρόλον εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἔθνους. Ἡ κυβερνήσις θεωρεῖ τὴν δημοσιογραφίαν ὡς ἀναγκαῖον κακόν, ἐν τούτοις ζητεῖ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ὑποστήριξιν τῆς, κυρίως διὰ τὰ ζητήματα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς. Ἀφοῦ ἄλλως τε αἱ ἐφημερίδες, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι ἀμειλίκτως ἐχθρικαὶ πρὸς κυβερνήσιν προσαπαθῶν ἀπὸ μέρους των νὰ εὐρίσκειται εἰς καλὰς σχέσεις μὲ τὰ γραφεῖα τῶν ὑπουργείων διὰ νὰ λαμβάνουν ἀπ' εὐθείας εἰδήσεις, γίνεται ἓνα εἶδος ἀνταλλαγῆς ἐκδουλεύσεων.

ΕΝΑ ἀνέκδοτον τοῦ Μπαλζάκ: Μίαν ἡμέραν εἰς τὴν Ὁπερα κάποια κυρία τοῦ κόσμου ἐπιθυμοῦσε παραπολὺ νὰ ἴδῃ τὸν Μπαλζάκ, ποὺ ἤξευρεν ὅτι ἦταν εἰς τὸν χορὸν τῶν μετημφιεσμένων.

- Νά τοι, τῆς εἶπεν ὁ νέος ποὺ τὴν συνώδευε.
- Τί, αὐτὸς ὁ παχὺς;
- Εἶναι ὁ κ. Μπαλζάκ.
- Αὐτὸ τὸ παλτό, τὸ χαλασμένο;
- Εἶναι τοῦ κ. Μπαλζάκ.
- Αὐτὰ τὰ λερωμένα παπούτσια;
- Κι' αὐτὰ τοῦ κ. Μπαλζάκ.
- Κι' αὐτὴ ἡ κοινὴ φουσιογνωμία;
- Εἶναι τοῦ κ. Μπαλζάκ, τοῦ κ. Μπαλζάκ, σὰς ἐπα-
ναλαμβάνω.

Ὁ Μπαλζάκ, ποὺ ἤκουσε νὰ προφέρουν τὸ ὄνομά του, ἐπλησίασε:

- Τί ἐπιθυμεῖτε κυρία; λέγει.
- Ὁ κ. Μπαλζάκ, ἐάν εὐαρεστήσθε;
- Εἶναι ἐνώπιόν σας, ὡραία μετημφιεσμένη.
- Εἶσθε λοιπὸν; ...

— Ὁ Ὀνώριος Μπαλζάκ, ὁ ἴδιος.

— Τί ζῆμα; Πόσο γελάστηκα εἰπε τὸ ὠραῖον ντο-
μινὸ ἐξαφανιζόμενον μεταξὺ τοῦ πλήθους.

Ὁ Μπαλζάκ ὅμως εὗρε τὸν τίτλον καὶ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ χαριτωμένου βιβλίου του: «Γέλασμένες φαντασίες».

Η ΦΑΙΔΡΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Πολιτικὴ Ἀπόκρως

Ἀποκρῆς κι' ἀπόκρως, πάρετε μαζί σας γοῦνες·
τέτοιες χαρὲς δὲν εἶδαμε τόσον καιρὸ ποὺ ζήσαμε·
κι' οἱ φανλοζοράται βγήκανε μ' ἀνορθωτῶν μοντοῦνες,
καὶ τὰ παιδιὰ ξοπίσω τους φωνάζουν: — Σὰς γνω-
[«Ἀθῆναι»]

Ο ΓΕΛΩΤΟΠΟΙΟΣ

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Σημ. Εἰδικαὶ βιβλιοκρισίαι δημοσιεύονται διὰ τὰ βι-
βλία, τῶν ὁποίων δύο ἀντίτυπα στέλλονται εἰς τὰ γραφεῖα
μας. Τῶν ἄλλων ἀπλῶς ἀγγέλλεται ἡ ἐκδοσις.

Αἱ εἰκόνες τῶν γραπτῶν στηλῶν τῶν Παγασῶν ποὺ
δημοσιεύομεν, εἶναι ἀπὸ τὸ τελευταῖα ἐκδοθὲν βιβλίον
τοῦ κ. Π. Χ. Ἀποστολίδη. «Αἱ Παγασαὶ ἐξεταζόμεναι
διὰ τῶν αἰώνων».

Ἐνδεκα σχέδια ἔχουν ὑποβληθῇ διὰ τὸ Μέγαρον
τῶν Δικαστηρίων Ἀθηνῶν. Ἑλλανόδικος ἐπιτροπὴ,
τρεῖς ξένοι ἀρχιτέκτονες.

Ἐδῶ κι' ἐκεῖ ἐπαναλαμβάνονται οἱ σεισμοὶ εἰς τὴν
Ζάκυνθον.

Εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Κωνσταντινουπόλεως
ἔγινε αἵτησις νὰ ἐπιτραπῇ ἡ φοίτησις καὶ εἰς τὰς
γυναῖκας.

Εἰς τὰ Τρίκαλα οἱ προσεχεῖς σοκοπευτικοὶ ἀγῶνες
τῶν «Ἐλευθερίων».

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Κον Ν. Ἀσπρίδην. — Δὲν μὰς ἐνδιαφέρουν τόσο τὰ
πρόσωπα ὅσον ἡ ἰδέα. Εἴχαμε καθήκον νὰ ἐξάρωμεν
τὸ ἔργον τῶν «Προσκόπων». Ὅποιος εἶναι ἀνάξιος,
θ' ἀναγκασθῇ νὰ ἀποχωρήσῃ. — Κον Δ. Α. Οἱ Κων-
σταντινούπολιν. — Τὸ ὅτι ἡ φωτογραφία σας «ἐλήφθη
κατὰ Ὀκτώβριον μῆνα» δὲν εἶναι λόγος ὅτι τὸ τοπίον
ἀποδίδει τὸ φθινόπωρον. Πάνε λοιπὸν χαμένα ὅσα
ἐγράψαμε στὴν προκήρυξιν τοῦ διαγωνισμοῦ. Χρειάζε-
ται κατὰ ἄλλο ἐκτὸς τοῦ Ὀκτωβρίου.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ἀθηνᾶ σύγγραμμα περιοδικὸν τῆς ἐν Ἀθήναις
Ἐπιστημονικῆς Ἐταιρείας. Τόμος 24^{ος}, τεύχος 1^{ον}
καὶ 2^{ον}. Ἀθῆναι.

Ἡ ἐργατικὴ νομοθεσία τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ Σπυρ. Ι.
Θεοδωροπούλου. Σειρὰ Α'. Ἐκδόσεις Ἐργατικοῦ Κέν-
τρου Ἀθηνῶν. Τυπογραφεῖον «Ἐστία» Μάισσοφ καὶ
Καργαδούρη.

